

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

34E JAARGANG

WOENSDAG 6 JULI 1949

No. 1678

COMMISSIE VAN REDACTIE:

Ch. Glasz; H. W. Lambers; J. Tinbergen;
F. de Vries.

Redacteur-Secretaris: C. van den Berg.
Plv. Redacteur-Secretaris: A. de Wit.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË:

J. E. Mertens; R. Miry; J. van Tichelen; R. Vandeputte;
F. Versichelen.

Gegevens over adressen, abonnementen enz. op de laatste
bladzijde van dit nummer.

INHOUD:

	Blz.
De artikelen van deze week	527
Sommaire, summaries	527
Het Indonesisch algemeen uitvoerrecht op export- producten door Prof. Dr J. F. Haccoû	528
Verdere gevolgen van een gemeentelijke conjunctuur- politiek door J. Hasper	531
De vertegenwoordiging in de publiekrechtelijke be- drijfsorganisatie door Dr G. van den Burg	535
De ontwikkeling van de haringdrijfnetsvisserij na de oorlog door Dr H. A. H. Kranenburg	537
London-Letter door Henry Hake	539
Internationale notities:	
Nogmaals: de Frans-Italiaanse douane-unie	541
Het Parijse compromis	541
Geld- en kapitaalmarkt	541
Statistieken:	
Verkeer en vervoer in Nederland	542
Bankstaten	543

IN VROEGER DAGEN

klonken geluiden, die ook thans geen dissonant zouden
vormen.

„E.-S.B.” van 25 Juni 1919:

„Het is klaar als de dag — en dan ook in woorden,
hoewel geenszins in daden, algemeen erkend — dat, wil
die stoffelijke bevrediging geleidelijk weder dezelfde
worden als vóór den oorlog, arbeid, veel arbeid, ingespan-
nen arbeid zal noodig zijn. De onbeschrijfelijke vernietiging
welke gedurende ruim 4 jaren in al toenemende mate
plaats had, kan niet geopend hebben een tijdvak van
ruimer genot en meerder rust, maar dwingt ons allen
tot groter inspanning en gereeder ontzegging.

Wanneer deze stelling niet alleen verkondigd, maar
ook in het openbaar en bijzonder leven algemeen in wer-
kelijke toepassing zal zijn gebracht, zal de maatschappij
de opgaande lijn, in economischen zin, hebben hernomen
en zal er uitzicht zijn geopend op een toekomst, welke
bij het verleden niet behoeft achter te blijven”. (Mr A. R.
Zimmerman: „Bevordering van eenvoud”).

„E.-S.B.” van 8 Juli 1929:

„Tenslotte nam de Conferentie een resolutie aan, waarbij
de Raad van Beheer uitgenoodigd wordt om te over-
wegen en indien hij het wenschelijk acht over te gaan
tot het instellen van een internationale technische com-
missie aan wie opgedragen wordt een model-regeling op
te stellen voor de bescherming van arbeiders bij het laden
en lossen, welke dan aan de Regeeringen tot leiddraad zal
strekken bij het wijzigen van hunne wetgeving, ten einde
die in overeenstemming met het ontwerp-verdrag te
brengen”. (G. J. Stemberg: „De twaalfde internationale
arbeidsconferentie”).

„E.-S.B.” van 7 Juni 1939:

„Ondanks de erkenning, dat een ruimer handelsverkeer
een levensbelang van de eerste orde vormt, brengt iedere
dag nieuwe belemmeringen van den invoer en daarmede
tevens van den uitvoer. In de practijk blijven alle landen
streven naar het bevorderen van hun exporten, veelal
onder aanwending van de meest ongezonde en onvrucht-
bare middelen, en tegelijkertijd naar het beperken van
hun importen. Dat een dergelijk streven geen kans van
slagen biedt, behoeft geen betoog. Het is nu eenmaal niet
mogelijk de binnenlandsche markt voor de eigen pro-
ductie te reserveeren en tegelijkertijd den afzet op de
buitenlandsche markten te verruimen”. (Citaat uit het
Jaarverslag 1938/39 van De Nederlandsche Bank; aan-
tekening).

Groothandel

DEZE WEEK:

Drs E. H. SCHERKS:

BELASTINGHERZIENING 1949

„Merkbare verlichting” voor de handel
weinig merkbaar!

★ Iedere week zeer veel nieuwe gevraagde offertes
en aanbiedingen van binnen- en buitenland.

Plaats voor export een aanbieding in de rubriek
TRADE OPENINGS.

Abonnementsprijs f 15.— per jaar

KON. NED. BOEKDRUKKERIJ H. A. M. ROELANTS — SCHIEDAM

HAV BANK - SCHIEDAM
PERSONEEL-VERZEKERING

Verliesposten Voorkomend Systeem

bestaande uit 4 Diensten - **V.V.S.** -

Het V.V.S. is een onmisbaar hulpmiddel bij het
gezonderhouden van uitstaande credieten. Aan-
vaard als onderdeel der debiteuren-administra-
tie, zal het van groote praktische waarde blijken
te zijn.

Onze V.V.S.-brochure wordt op aanvraag kosteloos toegezonden

Van der Graaf & Co's bureaux voor den handel N.V.

Amstelstraat 14-18, Amsterdam-C. Telefoon 38631 (5 lijnen)

R. Mees & Zoonen

Anno 1720

Bankiers & Assurantie-Makelaars

Rotterdam

's-Gravenhage, Delft, Schiedam, Vlaardingen
Amsterdam (alleen Assurantie)

EERSTE NEDERLANDSCHE

Verzekering Mij. op het Leven en tegen Invaliditeit N.V.

Gevestigd te 's-Gravenhage

ADMINISTRATIEKANTOOR DORDRECHT - BELLEVUESTRAAT 2, TELEFOON 5340

Personeels-Pensioenverzekering

verschafft directe fiscale besparing — afschrijving van
toekomstige lasten — blijvende sociale voldoening
Vraagt U eens welgedocumenteerd advies aan ons
BUREAU VOOR COLLECTIEVE CONTRACTEN

Koninklijke
Nederlandsche
Boekdrukkerij
H. A. M. Roelants
Schiedam

Belastingconsultatiebureau

A. L. F. Leverington

Alle belastingzaken

Medewerkers: E. J. de Boer,
Oud-Insp. d. Bel.; D. Sweepe,
Oud-Ontv. der Bel.; N. A.
Schol, Cand.-Not.; Mr. Dr. B.
J. F. Steinmetz, Belastingcons.
Adviseur voor Accountancy;
W. A. Brenning, Lid Nederl.
Broederschap v. Accountants.

1e Helmerstraat, 95, Tel. 85508,
Amsterdam-W.

Nederlandsch Indische Handelsbank, N.V.

Amsterdam — Rotterdam — 's-Gravenhage

Alle Bank- en Effectenzaken

Ondernemingen, die het beste leidende personeel zoeken,
speciaal met economische scholing, roepen sollicitanten op
door middel van een annonce in de rubriek „Vacatures”.
Het aantal reacties, dat deze annonces tengevolge hebben,
is doorgaans uitermate bevredigend; begrijpelijk, omdat er
bijna geen grote instelling is, die dit blad niet regelmatig
ontvangt en waar het niet circuleert. Opdrachten voor het
volgend nummer dienen 11 Juli a.s. in ons bezit te zijn.

DE ARTIKELN VAN DEZE WEEK.

Prof. Dr J. F. Haccoû, *Het Indonësisch algemeen uitvoerrecht op exportproducten.*

In het begin van dit jaar is het tijdelijk overgangs-uitvoerrecht op exportproducten vervangen door een algemeen uitvoerrecht. In verband met de actualiteit van deze materie worden de argumenten ten gunste van het uitvoerrecht nader bezien. Een uitvoerrecht ter dekking van consumptieve uitgaven van de gemeenschap is onaanvaardbaar, daar geen rekening wordt gehouden met de draagkracht; hoogstens met de draagkracht van de producten. Het uitvoerrecht als heffing ter financiering van de wederopbouw is ondeugdelijk. Bovendien is het uitvoerrecht een gevaarlijk middel doordat de winstcapaciteit van de ondernemingen wordt aangetast, terwijl winsten juist noodzakelijk zijn voor het instandhouden en uitbreiden van het productie-apparaat. Verder schrijft deze maatregel nieuwe investeringen in Indonesië af. Opheffing van het algemeen uitvoerrecht op exportproducten is dan ook op korte termijn, ten behoeve van Indonesië, wenselijk.

J. Hasper, *Verdere gevolgen van een gemeentelijke conjunctuurpolitiek.*

Ook al zou men in theorie stellen dat, bij het deelnemen aan een actieve conjunctuurpolitiek door de gemeenten, de totale tekorten niet worden vergroot, dan blijft nog het bezwaar bestaan, dat de gemeenten een grotere inmenging van het Rijk zullen moeten ondergaan. In de praktijk zal een aanmerkelijke verhoging van de gemeentelijke inkomsten in de hausse uiterst moeilijk zijn. Wat de uitgaven betreft, ontslag van personeel, verlaging van lonen en salarissen enz. zijn in feite onmogelijk. Het deelnemen aan een actieve conjunctuurpolitiek in de depressie zal voor de gemeenten tengevolge hebben: grotere tekorten, toeneming van schuld en verlies van zelfstandigheid.

Dr G. van den Burg, *De vertegenwoordiging in de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie.*

Het bedrijfsleven verkrijgt via het aanhangige wetsontwerp op de P.B.O. ten aanzien van zijn vertegenwoordiging niet de garanties, waarop het aanspraak kan en moet maken.

Het ontbreken van normen, die Regering en Sociaal-Economische Raad in acht moeten nemen bij de aanwijzing en inschakeling van de organisaties mag niet voortduren. Verder moeten „besluiten van weigering” om organisaties als representatief te erkennen door de Regering en de Sociaal-Economische Raad „met redenen omkleed” zijn. De instelling, toekenning van bevoegdheden en samenstelling van het bestuur ener P.B.O. behoren te worden voorafgegaan door een onderzoek, dat het betrokken bedrijfsleven zodanig doet kennen, dat het nodige materiaal ter beschikking staat.

Dr H. A. H. Kranenburg, *De ontwikkeling van de haringdrijfnetvisserij na de oorlog.*

De Nederlandse zeevisserij is sterk op de vangst van haring geconcentreerd. In 1948 werd op een totale aanvoer van 175 mln kg zeevis, 133 mln kg haring aan wal gebracht. De loggervloot, welke gedurende de oorlog sterk had geleden, groeide regelmatig. De gemiddelde aanvoer per schip daalde echter, mogelijk als gevolg van overbevissing. De afzet was na de oorlog bevredigend. De daling van de binnenlandse vraag in deze jaren — gevolg van de betere levensmiddelenvoorziening — kon worden gecompenseerd door een stijging van de export. De toekomstige export is moeilijk te schatten. Wel is gebleken, dat de exportprijzen naar Midden- en Oost-Europa lager zijn dan de prijzen in het binnenland. Dit legt de rederijen de verplichting op te zoeken naar verlaging van de kostprijs.

SOMMAIRE.

Prof. Dr J. F. Haccoû, *La taxe générale à l'exportation en Indonésie.*

La taxe à l'exportation constitue un procédé dangereux parce qu'il affecte le bénéfice de l'entrepreneur et décourage les nouveaux investissements. Ce système retarde la reconstruction des moyens de production en Indonésie. Aussi la suppression de la taxe à l'exportation est-elle souhaitable, et ce dans un bref délai.

J. Hasper, *Autres conséquences d'une politique communale en matière de conjoncture.*

L'application d'une politique active en matière de conjoncture par les communes comporte l'inconvénient que, pendant la période de hausse, une augmentation des recettes est aussi difficile à réaliser qu'une diminution des dépenses. Tandis que cette politique menace l'autonomie des communes en période de baisse.

Dr G. van den Burg, *L'organisation légale de l'Economie et la représentation des intérêts privés.*

Le projet de loi sur l'organisation légale de l'Economie, actuellement en discussion, n'octroie pas au secteur privé les garanties qu'il peut et doit revendiquer en ce qui concerne la représentation de ses intérêts.

Dr H. A. H. Kranenburg, *Le développement de la pêche des harengs, après la guerre.*

L'autorité aussi bien que l'armateur doit consacrer toute son attention à l'exportation des harengs, étant donné que les prix obtenus sont parfois plus bas que ceux pratiqués à l'intérieur. Cette situation oblige les armements à rechercher une réduction du prix de revient.

SUMMARIES.

Prof. Dr J. F. Haccoû, *The Indonesian general export duty on export products.*

The general export duty on export products is a dangerous means, since it affects the profits of the undertakings and puts off new investments. This will delay the development of the production apparatus in Indonesia. Abolition of this export duty at short notice is, therefore, desirable.

J. Hasper, *Further results of municipal economic policy.*

The pursuance of an active economic policy by the municipalities is, in practice, objectionable in that in boom periods it will be difficult to increase the revenue and to decrease the expenditures. In periods of depression this policy will lead to a loss of municipal independence.

Dr G. van den Burg, *Representation in business organizations incorporated under public law.*

Under the bill governing the incorporation of business organizations under public law, which has been introduced, the business community will, with regard to its representation, not secure the guarantees which it can and must claim.

Dr H. A. H. Kranenburg, *Post-war development of the herring-fishing industry.*

In connection with the sale of herring the authorities and the owners must direct their attention to exports, prices of which are sometimes lower. This puts the owners under the obligation of trying to decrease the cost price.

HET INDONESISCH ALGEMEEN UITVOERRECHT OP EXPORTPRODUCTEN.

Techniek der algemene heffing.

In Indonesië heeft men in Maart 1947 een tijdelijk overgangsuitvoerrecht op de exportproducten ingesteld, dat in het algemeen neerkwam op een heffing van 20 pCt van de waarde. In het begin van dit jaar werd dit overgangsuitvoerrecht vervangen door een algemeen uitvoerrecht (Ind. Stbl. 1949, No. 39). Deze heffing bedraagt in het algemeen 8 pCt ad valorem; voor een aantal goederen geldt gedurende één jaar een lager tarief, variërende van 3 tot 5 pCt, o.a. voor bepaalde soorten hout en houtskool, alle rotting, bepaalde gommen en harsen, specerijen, vezels, citronella-olie, tapiocaproducten, steenkool, bepaalde huiden en vellen, thee en suiker.

In art. 3 zijn o.a. permanent vrijgesteld enkele groepen goederen, zoals geraffineerd goud en zilver en losse edelstenen en parels, alsmede pakket- en briefpostzendingen tot een waarde van f 25 en voorts uit het buitenland ingevoerde goederen, die weer worden uitgevoerd. Voor goederen buiten de normale handel (monsters, tentoonstellingsgoederen, uitvoer met wetenschappelijk, cultureel of liefdadig doel, verhuisboedels, enz.) kan door de Secretaris van Staat voor Financiën vrijstelling of restitutie van betaald recht worden verleend, terwijl de Hoge Verteenwoordiger van de Kroon zulks kan doen op grond van internationale betrekkingen. Tenslotte kan, telkenmale voor de tijd van ten hoogste één jaar, in bijzondere gevallen gehele of gedeeltelijke vrijstelling of restitutie van betaald uitvoerrecht worden verleend voor bodemproducten (andere dan rubber), die in een zodanige ongunstige marktpositie verkeren, dat „de belasting of althans het volle bedrag der heffing niet gerechtvaardigd is te achten”, en voor bepaalde voortbrengselen van binnenlandse nijverheid, indien zulks in het economische belang van het Land gewenst is. Deze algehele vrijstelling is o.a. gegeven voor vloermatten van vezeltouw, terwijl tot 1 December 1949 voor bamboe- en pandanhoeden en pandanmatten een lager uitvoerrecht (4 pCt) geldt.

Voor rubber is een aparte regeling getroffen in dier voege, dat het uitvoerrecht voor elke periode van drie maanden wordt vastgesteld op basis van het prijsverloop; hoewel hier dus is gekomen tot een specifiek uitvoerrecht, hangt dit in wezen samen met de waarde van het product. Voor het tweede kwartaal bedraagt het na 1 Mei jl. 4,6 cent per kg droog, voor het derde kwartaal is het op 5 cent per kg gefixeerd.

Bijzondere heffingen.

Naast deze algemene uitvoerrechten vinden, afgescheiden van het statistiekrecht, inclusief de bijdrage voor het Deviezeninstituut ($\frac{3}{8}$ pCt), van het goederengeld (variërend naar de havens) en van de retributie aan het Bureau voor Uitvoorzaken, nog bijzondere heffingen plaats. Met name wordt van de bosproducten bij uitvoer van buiten Java, Madoera, Bali en Lombok, een uitvoerrecht van 5 pCt over de ambtelijke waarden geheven. Voor bevolkingsrubber bedraagt het percentage $6\frac{1}{2}$ pCt; het meerdere is bestemd voor financiering van voorlichtingsdiensten ten behoeve van de bevolkingsrubber. Een extra-uitvoerrecht van f 3,50 per 100 kg drukt nog op tin (voor tinerts f 2,35 per 100 kg).

Uitvoerrecht als heffing.

Bezien wij het geheel dezer bepalingen, dan moet onderscheid worden gemaakt tussen het algemene uitvoerrecht en de overige heffingen. Wij willen in dit artikel juist aan dit algemene uitvoerrecht aandacht besteden, omdat dit bepaalde facetten heeft, welke deze aandacht juist thans verdienen.

De strijd over de vraag of een uitvoerrecht een deugdelijk fiscaal middel is, heeft de pennen jarenlang in beweging gehouden, maar leek toch jaren geleden reeds uitgestreden. Het antwoord op deze vraag wordt te scherper gegeven, naarmate men zich meer verdiept in het probleem van de rechtsgrond der belastingen. Immers, dan zullen wij het antwoord moeten vinden op de vraag, waarom een bepaald feit door de fiscus wordt gegrepen. Hoewel, als gezegd, decennia geleden — en ook weer in de dertiger jaren — het uitvoerrecht uitvoerig is bestreden, wil ik hier toch opnieuw een bespreking aan wijden. — waarbij ik mij zal beperken — juist om de actualiteit, die het vraagstuk thans voor Indonesië heeft.

De argumentatie voor het overgangsuitvoerrecht en het tegenwoordige algemene uitvoerrecht is eenvoudig, dat middelen moeten worden gevonden ter financiering van de uitgaven der Overheid, of, met andere woorden, ter financiering van de collectieve verteringen van de gemeenschap. Nu moge het waar zijn, dat de laatste jaren op belastinggebied steeds meer wordt gegrepen naar de onpersoonlijke belastingen, dit neemt toch niet weg, dat juist hier, waar het betreft consumptieve uitgaven van de gemeenschap, het beginsel van de draagkracht, ook in het kader van de modernere theorieën, nog steeds als essentieel wordt beschouwd.

In Indonesië is helaas nog geen sprake van een budgetair evenwicht, zelfs niet van een benadering hiervan. Globaal kan het tekort worden aangenomen op ongeveer de helft van het totaal der uitgaven. In dit budget eisen de kosten voor het verkrijgen van orde en veiligheid een belangrijk aandeel op, terwijl daarnaast ook de offers, welke moeten worden gebracht om in primaire belangen der bevolking te voorzien, vooral na de tweede politionele actie, belangrijk zijn. Bovendien is echter in Indonesië een overheidsapparaat gegroeid en groeiende, waarvan men zich met recht kan afvragen of dit past bij het sociaal en economisch bestel van het land. Wij hebben dus te doen met offers, welke aan de ene kant dienen om de productieve capaciteit te herstellen en, aan de andere kant een zuiver consumptief karakter dragen. De financiering dezer offers heeft plaats, gedeeltelijk door heffingen, waarbij het draagkrachtbeginsel een rol speelt (overgangsen loonbelasting), gedeeltelijk door belastingen, waarbij dit niet het geval is (vennootschaps-, zegel- en andere heffingen, invoerrechten en uitvoerrechten), terwijl daarenboven een belangrijk deel van de uitgaven niet door middelen is gedekt en dus op andere wijze moet worden gefinancierd. Van deze heffingen bepalen wij ons hier tot het algemene uitvoerrecht. Dit uitvoerrecht nu is een middel, dat wordt verkregen door op het ogenblik van de uitvoer eenvoudig een deel van de waarde van het te exporteren product ten behoeve van de gemeenschap op te eisen. Men kan daarbij op zijn gunstigst stellen, dat bij de omvang van de heffing zeer globaal rekening wordt gehouden met de marktpositie van het product; enig verband met de economische positie of de draagkracht van de individuele producent wordt zeker niet gelegd. Men zegt geld te moeten vinden in verband met de benarde financiële positie van de Overheid en boort deze eenvoudige bron aan; een verband met bepaalde categorieën van uitgaven wordt niet gelegd. De opbrengst komt dan ook in de algemene pot.

Uitvoerrecht ter dekking van consumptieve uitgaven onaanvaardbaar.

Nu kan men tweeërlei stellen. In de eerste plaats, dat door het uitvoerrecht een bate wordt verkregen ter financiering van de consumptieve uitgaven der gemeenschap. Het zal wel weinig betoog behoeven, dat deze heffing dan niet valt te verdedigen. Immers, de verteringen der gemeenschap zijn verteringen van de individuen, zij het gedeeltelijk op een ander plan. Bij verteringen in het algemeen echter staat zonder meer vast, dat deze

moeten worden bestreden uit het totale inkomen en dat hierbij dient te worden gestreefd naar een gelijke draagkracht. Elke afwijking van deze principes draagt het gevaar in zich, van een overheveling van koopkracht uit de vermogens- naar de inkomenssfeer. Deze overheveling nu betekent een vermogensvernietiging, welke voor een land als Indonesië temeer ongewenst is, omdat hier juist zulk een groot gebrek aan vermogen bestaat. Doch bovendien: het buiten beschouwing laten van het principe der draagkracht ontnemt bij financiering van gemeenschapsverteringen aan de heffing elke redelijkheid, omdat zelfs niet meer naar een gelijk offer wordt gestreefd. Wil men belasten in de sfeer van het inkomen, dan is bovendien het uitvoerrecht, dat wordt geheven van de bruto-opbrengst van de uitvoer onaanvaardbaar, omdat het een heffing is van productie-organismen, die als zodanig niet verteren, doch alleen voortbrengen. Door het uitvoerrecht ontnemt men aan deze organismen een gedeelte van de bruto-opbrengst van het product. Van een afwenteling toch van deze heffing op het buitenland is in principe geen sprake. Immers, bij de prijsvaststelling van de exportproducten op de buitenlandse markt speelt op het ogenblik van aanbieden dit offer van de producent in Indonesië geen rol. Het, is dus de buitenlandse koper onverschillig, welke offers de producenten in Indonesië moeten brengen om het product in het buitenland te krijgen. De exporteur zal de heffing afwentelen op de oerproducent, omdat zijn economische dienst ongewijzigd blijft en het uitvoerrecht voor hem kosten is, die hij óf op zijn afnemer óf op zijn leverancier moet verhalen. De economische structuur der bedrijfskolom wordt niet aangetast door deze heffing, een directe export baat de oerproducent niet.

Op de duur kunnen deze offers wel invloed op de prijs hebben, indien bepaalde producenten hun aanbod uit de markt moeten nemen, omdat zij de productie niet meer kunnen volhouden. Een dergelijke invloed op de prijszetting zou voor Indonesië echter het paard achter de wagen spannen zijn.

Het ontnemen van een gedeelte van de bruto-opbrengst van het product betekent in wezen, dat niet de winst wordt belast, maar een offer wordt geveerd voor het recht het goed te mogen uitvoeren en dat deze heffing op de overproducent wordt afgewenteld. In het gunstigste geval kan worden gesteld, dat het uitvoerrecht wordt geheven rekening houdende met de draagkracht van de producten op een bepaald ogenblik. Maar zeker wordt geen rekening gehouden met de draagkracht van de individuele producenten. Integendeel, er is zelfs geen bepaling in de ordonnantie, welke de mogelijkheid tot restitutie aan producenten, die verlies hebben geleden, opent; alleen indien de positie van de bedrijfstak gehele of gedeeltelijke vrijstelling rechtvaardigt, kan deze worden gegeven. Nu zou het een volkomen nieuwe redenering zijn om te betogen, dat de draagkracht van producten rechtsgrond voor de belastingheffing zou kunnen worden. Producten toch zijn middelen tot behoeftenbevrediging en elke heffing van zodanige producten heeft ten doel óf bepaalde consumenten in hun verteringen te belasten óf van bepaalde producenten een offer te vergen voor de diensten, welke de Overheid in de maatschappelijke productie-organisatie verricht. In het laatste geval dient men dan naar een zo zuiver mogelijk verband tussen het gemeenschapsoffer en de heffing te zoeken. Hoe men het in deze eerste redenering wil stellen, vast staat, dat deze heffing ondoelmatig is, omdat zij geen rekening houdt met de draagkracht. De stelling, dat indirect wel rekening met die draagkracht wordt gehouden, omdat immers de winst later wordt verdeeld en nu vast reeds bij de uitvoer van het product daarvan een heffing is genomen, houdt geen steek. In de eerste plaats toch is het niet zeker, dat er winst is; er kan ook, en juist door de heffing, verlies ontstaan. In de tweede plaats wordt door

loon-, overgangs- en vennootschapsbelasting van de inkomens uit deze winst reeds de cijns ter financiering der consumptieve' gemeenschapsuitgaven genomen. Er bestaat geen enkele causa in dit verband om deze groep producenten extra te belasten en bovendien te belasten op zulk een grove — elke vergelijkend redelijke basis missende — wijze als waarop dit door middel van dit uitvoerrecht geschiedt.

Er is hierop in het kader der uitvoerrechten slechts één uitzondering, het *bijzonder uitvoerrecht* van 5 pCt op bosproducten. Hier werkt inderdaad het uitvoerrecht als een heffing van het inkomen, zij het dan zonder progressie. Immers, voor de verzamelars van bosproducten en de producenten van bevolkingsrubber wordt het offer geheel of vrijwel geheel gevormd door het arbeidsoffer; deze producenten hebben geen kostprijs en het belasten van de bruto-opbrengst — afgewenteld via exporteur en overige tussenhandel — betekent tevens een belasting van het arbeidsinkomen, waarbij men, indien nodig, door het vaststellen van de ambtelijke waarde rekening kan houden met eventuele andere kosten. Hier is dus geen sprake van een grove wijze van belasten; hier is de door de oerproducent verkregen opbrengst van het product in wezen tevens het verworven arbeidsinkomen en dit wordt belast, doordat de exporteur met dit bijzondere uitvoerrecht in zijn koopprijs rekening houdt. Men kan ook tegen deze heffing twee bezwaren aanvoeren, nl. 1. dat zij niet algemeen is en uitsluitend de exportproducenten in de heffing betreft en 2. dat zij geschiedt zonder rekening te houden met de draagkracht. Het eerste bezwaar is juist, maar zou alleen kunnen worden overwonnen door het systeem van heffing om te zetten in een individuele aanslag, waarbij dan ook met het tweede bezwaar rekening zou kunnen worden gehouden. Echter, de perceptiekosten zouden dan dermate hoog zijn, dat een groot gedeelte der bate verloren zou gaan. Juist deze hoge perceptiekosten verhinderen een individuele heffing, welke zou uitlopen op een grote massa kleine aanslagen der Indonesische bevolking, welke zonder hulp van een boekhouding, dus d.m.v. schatting, zouden moeten worden opgelegd. Men bedenke, dat er alleen reeds ruim een miljoen houders van bevolkingsrubbertuinen zijn. Thans wordt bij de uitvoer juist de geldsfeer, incl. een groot deel van de hierin werkzame werknemers, getroffen, zonder dat dit veel extra werk veroorzaakt, terwijl de natuursfeer wordt vrijgelaten. Men kan in dit geval terwille van het resultaat beter genoegen nemen met deze heffing dan dat men een ogenschijnlijk perfectionisme, dat toch weer geen perfectie brengt, zou nastreven. Hoofdzaak hierbij is, dat op deze wijze alleen inkomen en geen vermogen wordt getroffen.

Uitvoerrecht als heffing ter financiering van gemeenschapsuitgaven voor wederopbouw' ondeugdelijk.

Men zou met betrekking tot het algemene uitvoerrecht echter ook kunnen redeneren: de gemenschap heeft grote uitgaven voor de wederopbouw, mede voor een eerste rehabilitatie der bevolking, en daarvoor moet nu een bijzondere dekking worden gevonden. Ik wil ook deze redenering bezien. Is het houdbaar, te stellen, dat met het oog op de wederopbouw een algemene heffing van een bepaalde categorie producten, nl. die, welke worden uitgevoerd, op haar plaats is? Men zou dan voorts kunnen stellen, dat in wezen de economische structuur van Indonesië nog steeds eenvoudig is, dat nl. nog steeds de welvaart van dit gemenebest wordt bepaald door de uitvoer. En wat, aldus zou men verder kunnen redeneren, is nu logischer dan de kosten te dekken met behulp van een cijns van die uitvoer? Ogenschijnlijk lijkt deze redenering zeer aantrekkelijk. In wezen echter gaat zij, naar het mij voorkomt, mank. Men zou de gemeenschapsuitgaven voor de wederopbouw kunnen zien als een vermogensinvestering; men kan die offers ook zien als een vertering door de gemenschap en tenslotte als een pro-

ductief offer, dat dus ook ten laste van het productie-apparaat moet worden gebracht. Ziet men het als een vermogensinvestering, dan dient nader te worden overwogen, hoe men dit vermogen zal aantrekken, dus of door een heffing over de vermogens der gemeenschaps-subjecten of door aantrekken van vermogen van derden onder de verplichting het aangetrokken vermogen, vermeerderd met de rente over een reeks jaren uit de resultaten van die wederopbouw — de verworven inkomens — terug te betalen. Deze weg, die hier niet is gekozen, kan verder buiten bespreking blijven. Het vraagstuk van het zien van het uitvoerrecht als dekkende in casu een vertering der gemeenschap werd in het voorgaande reeds besproken. Blijft dus over het financieren van een productief offer, waarbij de heffing ten laste van het productie-apparaat kan worden gebracht. Wil dit laatste aanvaardbaar zijn, dan zal een verband tussen heffing en offer moeten worden aangetoond. Dan zou uit dezen hoofde of de hele productie volgens een bepaalde grondslag moeten worden belast (waarbij dezelfde maatstaf zou moeten gelden) of wel deze heffing zich moeten beperken tot dat gedeelte van het productie-apparaat, dat bij die gemeenschapsoffers rechtstreeks is gebaat. In het laatste geval zou de heffing ook rekening moeten houden met de mate van gebaat zijn. In het onderhavige geval is noch van het ene noch van het andere sprake, nu de heffing wordt beperkt tot de categorie der exportproducten, waarvan grote categorieën geen enkele bate krijgen uit de gemeenschapsoffers voor de wederopbouw. Het is zelfs zeer de vraag — en een vraag, die ik persoonlijk ontkennend beantwoord — of offers voor de maatschappelijke wederopbouw wel mogen worden gezien als offers voor de verbetering van de maatschappelijke productie-organisatie. Immers, deze offers zijn in wezen offers, welke moeten worden gebracht om de gevolgen van een plaats gehad hebbende vernietiging zo goed mogelijk teniet te doen. Er is een vermogensverlies geleden, dat nieuwe investering nodig maakt. Wil men deze nieuwe investering op een andere wijze dan door het aantrekken van nieuw vermogen verkrijgen, dan kan dat geen kosten der productie zijn, maar moet dat door besparing uit het inkomen geschieden. Men moet dus trachten door soberder te leven er weer boven op te komen. Ook de producent-individu kan niet in de kostprijs van zijn product zijn afnemers belasten voor vermogensvorming na een kapitaalverlies, dat hij heeft geleden en de gemeenschap van Indonesië kan dat al evenmin door een last te leggen op het productie-apparaat van haar gemeenschaps-subjecten. De praktijk bewijst het hier¹⁾, doordat de buitenlandse afnemer deze last eenvoudig niet aanvaardt.

Uitvoerrecht een buitengewoon gevaarlijk middel.

Kan het uitvoerrecht dus alleen worden gezien als een bijdrage in de gemeenschapsverteringen en is het als zodanig dan tevens onaanvaardbaar, omdat dan een algemene heffing, gebaseerd op het draagkrachtbeginsel moet plaatshebben; dit algemene uitvoerrecht is bovendien een uiterst gevaarlijk middel, omdat het de kip met de gouden eieren slacht. Gevaarlijk in tweeërlei opzicht: 1. omdat het de winstcapaciteit van de bestaande ondernemingen aantast en 2. omdat het moet leiden tot het afschrikken van nieuwe investeringen in Indonesië.

Aantasting van de winstcapaciteit van bestaande ondernemingen.

Na wat ik hiervoor heb geschreven, behoeft dit verder weinig betoog. Doordat van de bruto-opbrengst een gedeelte door de Overheid wordt weggenomen, vermindert de winst met het bedrag dezer heffing. Deze vermindering van de winst nu heeft in deze tijd voor Indonesië een vergaande strekking. In de eerste plaats moet uit de gemaakte

¹⁾ Op andere gebieden in het binnenland heeft men deze foutieve redenering helaas wel doorgevoerd.

winsten weer het stamvermogen van de ondernemingen — voor zover dit door kapitaalsvernietiging tijdens en na de Japanse bezetting werd aangetast — in omvang worden hersteld, tenzij men dit vermogensverlies door een afschrijving op aandelenkapitaal en reserves wenst te accepteren, of m.a.w. reeds nu zichtbaar voor aandeelhouders maakt en dus als een historische en afgedane zaak beschouwt.

Doch daarnaast is zelfs een groot deel van de verkregen vermogensaanwas in de vorm van winst slechts schijnwinst. Immers, uitgaande van het feit, dat de Overheid en de producenten ernaar streven de continuïteit van de bedrijfsvoering in Indonesië te handhaven, zullen de ondernemingsproducenten er rekening mede moeten houden, dat de vervanging van het tegenwoordige productie-apparaat in de toekomst grotere offers zal vergen en zij zullen het dan vereiste meerdere vermogen reeds thans uit hun vermogensaanwas als schijnwinst moeten afzonderen. De hogere vervangingswaarde en van de aanplantingen en van de gebouwen en machines eist dus reeds thans vergroting van het vermogen. Wordt inderdaad schijnwinst of boven de schijnwinst ook nog winst gemaakt, dan komt de fiscus bij deze categorieën producenten, die reeds een belangrijke bijzondere cijns hebben betaald, en vraagt van schijnwinst en winst nogmaals 40 pCt. Van de schijnwinst is dit een vermogensheffing, die in dit geval ten laste van de winst moet worden gebracht. Uit het dan nog resterende moeten de vermogensrente en de premie aan aandeelhouders worden betaald. In veel gevallen zal het zo ver niet komen. Immers, doordat het uitvoerrecht een gedeelte van de *bruto-opbrengst* van het product — en 3 tot 8 pCt is in het licht van wat vroeger door de in Indië werkende maatschappijen werd uitgekeerd, zeer veel — wegneemt, zal de vermogensaanwas in vele gevallen, na aftrek der vennootschapsbelasting, onvoldoende zijn om op een verantwoorde basis nog rente en premie aan aandeelhouders uit te keren, zal zelfs de winst in verlies omslaan. Dit betekent, dat dividenden achterwege zullen blijven en dat dus het vermogen niet de vergoeding krijgt, waarop het uit hoofde van zijn beschikbaarstelling ten behoeve van de productie recht heeft. Op de duur zal dit er weer toe leiden, dat de producent in de positie van de grensproducent wordt gedrongen en zijn productie-apparaat niet meer op het peil zal kunnen houden, hetgeen nodig is om aan de spits te blijven. In het verleden was juist één van de bronnen, waaruit in Indië de winst kwam, of waardoor het mogelijk was de productie, ondanks zeer ongunstige omstandigheden, vol te houden, de voorsprong, welke men op concurrerende producenten in andere gebieden kon handhaven. Naarmate men echter de premie verliest, wordt de weg tot verbetering van het productie-apparaat steeds meer afgesneden en daarmee verliest het productie-apparaat tevens zijn dynamische karakter, een gedeelte van zijn vitaliteit.

Afschrikken van nieuwe investeringen in Indonesië.

Zijn deze gevaren zeer reëel, daaruit vloeit dadelijk een ander gevaar voort, nl. het feit, dat nieuwe investeringen door een dergelijke heffing worden tegengehouden. Nieuwe investeringen in bestaande bedrijfstakken van de exportproducten, door de mindere rendabiliteit van bestaande ondernemingen, nieuwe investeringen in nieuwe bedrijfstakken voor de exportproducten, doordat men in zijn calculaties rekening zal moeten houden met een heffing van 8 pCt van de bruto-opbrengst. Dit zal, naast de reeds bestaande onzekerheden, bovendien een onzekerheid te meer scheppen, nl. die van de hoogte van deze heffing in de toekomst, en daarnaast tot een lager rendement als resultaat der toekomstcalculatie leiden. Investeringen worden als regel gedaan, omdat men perspectieven voor een gunstig rendement ziet en elke vermindering van de bruto-opbrengst betekent een ver-

minderung van dit rendement en vermindert mitsdien de aantrekkelijkheid der investering. Zulks nog te meer nu verschillende voorsprongspremies — welke juist voor het risiconemend vermogen oorzaak der investering zijn — voor de exportproducten reeds geheel of grotendeels verloren zijn gegaan. Nu kan weliswaar, zoals gezegd, de Secretaris van Staat voor Financiën, blijkens art. 5 der Ordonnantie, vrijstelling van de heffing geven, maar telkenmale slechts voor één jaar en dit valt dus veeleer te zien als een middel om tijdelijk enige leniging in nood voor bepaalde categorieën producten te bieden dan om investering in bestaande en nieuwe takken van bedrijvigheid te bevorderen. Immers, het komt mij voor, dat de eerste ondernemer nog moet worden gevonden, die bereid zou zijn op een toezegging van vrijstelling voor een jaar een nieuw object op het gebied der exportproducten te entameren en zijn geld vast te leggen, voor latere jaren de onzekerheid van de verlenging der vrijstelling accepterende. Dan wacht hij liever af of richt zijn bedrijvigheid elders. Dit klemt temeer nu in Indonesië een nieuw politiek bestel voor de deur staat. En ook hier weer spreekt de onjuistheid van deze heffing: door haar beperktheid tot de exportproducten betekent zij in haar eenzijdigheid weer een, zij het beperkte, vorm van leiding van het economisch leven, nl. van de investeringsactiviteit en wat wel dubbel gevaarlijk is: het verwijderd houden van deze activiteit juist van de gebieden, die nog steeds beslissend zijn voor de welvaart van Indonesië. Indonesië heeft voor de wederopbouw en de verdere ontwikkeling dringend vermogen uit het buitenland nodig, maar dan is het ook noodzakelijk, dat men een investeringsactiviteit direct noch indirect tegenwerkt; men zal haar veeleer met alle middelen dienen te bevorderen.

Het is dus te hopen, dat de heffing van het algemene uitvoerrecht nogmaals kritisch zal worden bekeken en dat dit ertoe zal leiden, dat zij op korte termijn ten bate van Indonesië zal worden afgeschaft.

Batavia.

J. F. HACCÖU.

VERDERE GEVOLGEN VAN EEN GEMEENTELIJKE CONJUNCTUURPOLITIEK.

Op het congres inzake de gemeentelijke conjunctuurpolitiek¹⁾ is gesteld, dat de gemeenten tezamen zoveel werk laten verrichten, dat zij noodzakelijk in de economische landspolitiek moeten worden betrokken. Daar men bij de aanbeveling van een actieve uitgavenpolitiek gewoonlijk slechts denkt aan een uitzetting en een inkrimping van de kapitaaldienst, heeft men bij de besprekingen speciale aandacht gevraagd voor de gewone uitgaven, die de kapitaalsuitgaven ieder jaar vele malen overtreffen. Na mijn beschouwingen in het vorige nummer van dit blad over de ontwikkeling van de schuld in ongunstige zin²⁾ moge ik thans iets opmerken over de wijze, waarop het gehele budget zal worden beïnvloed.

We moeten daartoe eerst eens nagaan hoe de gemeentelijke financiën zich de laatste jaren hebben ontwikkeld. Aangezien van andere gemeenten nog geen recente gegevens bekend zijn, heb ik voor Rotterdam met openbaar gemaakte cijfers de financiële ontwikkeling in beeld gebracht. Voor andere grote gemeenten moeten de lijnen m.m. dezelfde zijn, met dien verstande, dat de invloed van verhoudingen met het buitenland te Rotterdam, als grote haven, sterker dan in andere gemeenten werd gevoeld.

Bepalen we ons eerst tot de inkomsten, dan kunnen we in de op blz. 532 afgedrukte grafiek duidelijk vier fasen onderscheiden:

1. tot 1930, het einde van een periode van zelfstandige belastingheffing;
2. van 1930-1940, de werking van de wet op de financiële verhouding tussen het Rijk en de gemeenten van 1929;
3. van 1940-1947, het tijdvak van chaotische oorlogs- en na-oorlogse toestanden;
4. 1948 en 1949, de invloed van de Noodvoorziening gemeentefinanciën, die volgens de geldende bepalingen hierna nog slechts één jaar, nl. in 1950, zal gelden.

De inkomsten.

In 1931 zien we een merkwaardige kruising in de lijnen. De gemeentelijke belasting naar het inkomen, die tot dat tijdstip door elke gemeente individueel werd geheven, is vervangen door een belasting naar het inkomen, die voor alle gemeenten tezamen naar dezelfde grondslagen werd geheven. Dit geschiedde ten bate van het gemeentefonds; dat de opbrengst van die belasting over de gemeenten verdeelde. De gemeenten kregen vrijheid om die gemeentefondsbelasting nog opcenten te heffen. Door deze opcenten en de uitkeringen uit het gemeentefonds werd het verlies aan ontvangsten uit 's Rijks Kas en de eigen inkomstenbelasting gecompenseerd. De opbrengst van de andere gemeentelijke belastingen ging omhoog, omdat het belastinggebied werd uitgebreid en alle belastingen in deze crisistijd moesten worden opgevoerd tot een peil, dat toen als het hoogste gold. In 1934/35 zien we een buiging naar omlaag, omdat een kwart van de belastingcapaciteit moest worden afgestaan aan het toen opgerichte en intussen al weer opgeheven werkloosheids subsidiefonds.

Dan krijgen we de chaos van de oorlog. De gemeentefondsbelasting werd afgeschaft; omdat zij naar het inkomen werd geheven en niet meer kon worden gehandhaafd naast de nieuwe rijksinkomstenbelasting met haar voorheffing, de loonbelasting. De gemeenten zouden voor dit verlies compensatie ontvangen uit de tweede afdeling van het gemeentefonds. Daar de grootte van deze compensatie niet bekend was, konden de gemeenten bij het opstellen van haar begrotingen met die uitkeringen geen rekening houden. Vandaar, dat hoge tekorten moesten worden geraamd — te Rotterdam jaren achtereen f 50 mln —, die achteraf zouden blijken mee te vallen. Het zou te ver voeren op de wederwaardigheden van de lijnen, al zijn het er slechts enkele, hier nader in te gaan. Men zal wel willen aannemen, dat voor iedere afwijking een verklaring kan worden gegeven; zo bijv. moet de top van de eigen belastingen in 1946 worden toegeschreven aan een achterwege gebleven afrekening van de ondernemingsbelasting in 1944.

Eerst in 1948 komt opnieuw een zekere stabiliteit, ik zou haast zeggen, soliditeit, in de financiële ontwikkeling, dank zij de Noodvoorziening gemeentefinanciën. De lijnen gaan evenwijdig naar boven tengevolge van hogere belastingopbrengsten van het Rijk, waarvan de gemeenten 8 pCt toucheren, en van die van de gemeenten zelf, een en ander als gevolg van een uitbreiding van de bevolking en de waardedaling van het geld. De stijging is sterker dan de wegens dezelfde oorzaken toenemende uitgaven, zodat de lijn van de saldi voor het eerst na 1930 een poging doet boven de O-lijn uit te komen.

De uitgaven.

Dit brengt ons naar de lijn van de saldi (aanvankelijk rekenings-, later begrotingssaldi). Ik moet dus beginnen met 1930, toen de lijn van de saldi naar beneden werd gedrongen.

Een crisis van ongekende hevigheid begon haar invloed te doen gelden. De werkloosheid steeg en de lijn van de ongedekte uitgaven daalde tot 1934. In dat jaar mochten de gemeenten haar deficit „uitstoten”, omdat de Regering voor volgende jaren sluitende begrotingen verwachtte, als het gunstige resultaat van de instelling van een werkloosheids subsidiefonds. Dit fonds heeft wel goed gewerkt, maar

¹⁾ Zie: „Gemeentelijke conjunctuurpolitiek” door J. Hasper in „E.-S.B.” van 8 Juni 1949, blz. 453.

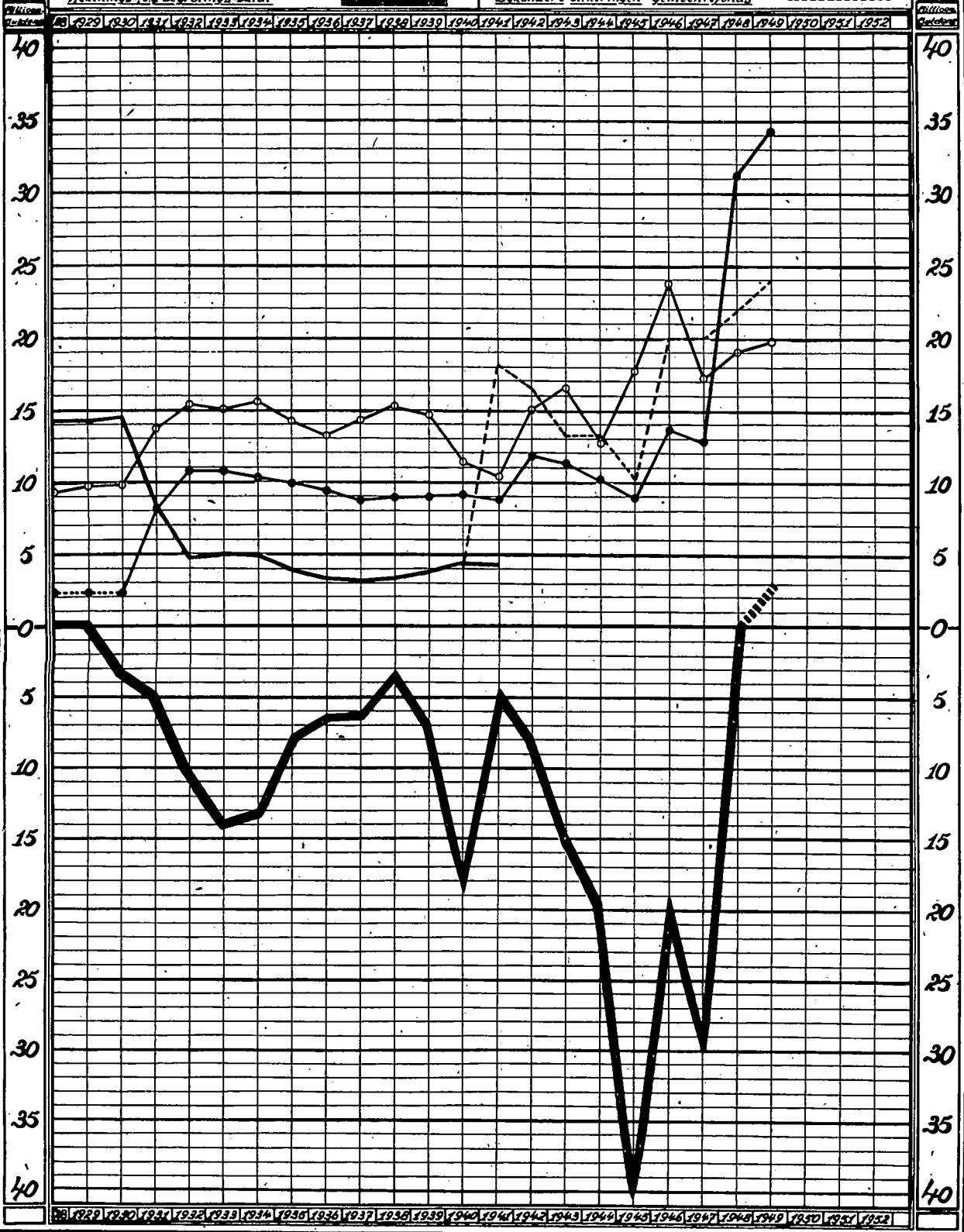
²⁾ Zie: „Schulden en gemeentelijke conjunctuurpolitiek” door J. Hasper in „E.-S.B.” van 29 Juni 1949, blz. 512.

Rotterdam

Voornaamste gemeentelijke inkomsten

Belasting naar het inkomen
 Andere belastingen
 Rokenis, o.g. begrotings-saldi

Rijksuitkeringen per hoofd der bevolking
 Uitkeringen gemeentefonds
 Bijzondere uitkeringen gemeentefonds

de tegenwerkende krachten waren te sterk. Dan zien we van 1936-1938 een verbetering, omdat Nederland devaluëerde en Rotterdam, internationaal georiënteerd, weer kon opleven. Toen kwam de oorlog, de haven lag praktisch stil, en in de hongerwinter — 1944/45 — legden de energiebedrijven en het trambedrijf het werk neer. Figuurlijk en letterlijk waarde de dood rond.

Na de bevrijding begon het materiële herstel, gevolgd door economische verbeteringen en, na enige aarzeling van de zijde van de Regering, in 1948 het financiële evenwicht. Voor het tweede jaar van de werking van de Noodvoorziening gemeentefinanciën (1949) mocht zelfs een overschot worden geraamd, dat zal worden aangewend als versneld afschrijving op de geaccumuleerde tekorten, zij het met een restrictie, die verband houdt met de bijzondere werking van enkele bepalingen van de Noodvoorziening³⁾.

Verband tussen inkomsten en uitgaven.

Voor het onderwerp, dat we thans gaan bespreken, is het interessant mede te delen, dat, hoewel de ontvangsten en uitgaven van een gemeente in algemene zin gesproken met elkander verband houden, deze hier toch zonder bezwaar in de jaren 1929/39 los van elkander mogen worden beoordeeld. Het was ook voor mij een verrassing, dat dit feit, een gevolg van de wetgeving van 1929-1939, zo sprekend in beeld kan worden gebracht. Een gemeente ontdekt natuurlijk ook de invloed van een crisis in de inkomsten van haar bedrijven, met name het havenbedrijf, doch die verschillen zijn hier niet van overwegend belang. Juist daarom hebben de weinige lijnen grote representatieve waarde, zowel voor de advocaten van een gemeentelijke conjunctuurpolitiek als voor degenen, die bezwaren opperen.

De lijnen tonen al dadelijk aan, dat Prof. Mr C. W. de Vries zich op het congres wat te veel heeft bekort, toen hij beweerde, dat de gemeenten zo weinig conjunctuurgevoelig zijn; zij waren dit slechts tussen 1929 en 1939 met betrekking tot haar ontvangsten. De depressie demonstreerde zich in de uitgaven, in het bijzonder in de ongedekte en niet te dekken tekorten.

Voor onze bespreking is het bepaald pikant, dat het — althans voor Rotterdam als gemeente, die wel zeer zwaar door de crisis werd getroffen — geoorloofd is de lijn van de ongedekte tekorten niet te splitsen in uitgaven van allerlei aard, daar deze tekorten zijn ontstaan, omdat de gemeente niet ontving, wat haar naar de toen bestaande voorschriften door het Rijk had kunnen worden uitgekeerd⁴⁾. Rotterdam is dan ook, in weerwil van de budgetaire deficitten, in technische zin niet noodlijdend geweest. Aangezien de tekorten niet zouden zijn ontstaan, wanneer de werkloosheidsuitgaven volledig vergoed zouden zijn geweest, geeft de lijn de invloed van de crisis zo zuiver aan, dat zij mag gelden als een uitbeelding van de budgetaire gevolgen voor de gemeente van de neergaande conjunctuur na 1929.

Bezie men deze grafiek, dan kan men zich tevens voorstellen, waartoe het zou hebben geleid, wanneer de gemeente in een actieve conjunctuurpolitiek betrokken ware geweest. Zou de Regering tussen 1929 en 1939, op advies van een statistische conjunctuurdienst, verlaging van lasten en uitzetting van de uitgaven hebben voorgeschreven, dan zouden de tekorten groter zijn geweest.

Inloed van een conjunctuurpolitiek.

Theorie.

Dit is nu precies het punt, waar alles om draait. Degenen,

³⁾ Zie: „Gemeentelijke inkomstencapaciteit” door J. Hasper in „E.-S.B.” van 27 October 1948, blz. 846.

⁴⁾ Tot 1934 was de subsidie in de door de gemeente aan de werklozen uitgekeerde steunbedragen te gering; daarna werd vrijwel volledige vergoeding ontvaangen, doch ten koste van 25 pct van haar belastingcapaciteit, welk vierde deel moest dienen om de werkloosheidsuitgaven uit het werkloosheidssubsidiefonds te kunnen financieren. Aangezien de deficitten uit deze korting moeten worden verklaard, mogen ook de tekorten van 1934-1939 als ten laste van de gemeente blijvende werkloosheidsuitgaven worden aangemerkt. De jaren 1940-1947 blijven hier uiteraard buiten beschouwing.

die de conjunctuurpolitiek verdedigen, pretenderen, dat de werkloosheidsuitgaven in de vorm van steun, met alle ellende daaraan voor de arbeidersklasse verbonden, hadden kunnen worden vermeden, indien de belastingen waren verlaagd en de overheidsuitgaven verhoogd.

Ik moge hiertegenover enkele opmerkingen plaatsen, waarbij ik voor een ogenblik de gunstigste positie voor de verdedigers van de conjunctuurpolitiek kies, nl. deze, dat de som van de inkomstenderving en van de hogere uitgaven gelijk zou zijn geweest aan het deficit van het jaarlijkse budget. Met andere woorden: ik neem geen hogere tekorten aan, doch schrijf ze toe aan conjunctuuruitgaven in plaats van aan werkloosheidsuitgaven. De tekorten hebben nu een andere oorzaak; zij vormen een reële schuld van de gemeenten ten gevolge van een synchronisering van de gemeentelijke en de rijksconjunctuurpolitiek. Dat geeft de gemeenten een claim op een rijksvergoeding, welke de Regering niet kan honoreren zonder zelf zeggenschap te hebben over de doeltreffendheid van de genomen resp. te nemen maatregelen. Dat wil zeggen: grotere inmenging van het Rijk — lees: van departementsambtenaren —, centralisatie, uitlopende in een vernietiging van het plaatselijke bestuur, zoals dat thans door vertegenwoordigers van de bevolking wordt gevoerd. Is het wonder, dat de gemeentebesturen de synchronisatie vrezen? Niet uit sentimentaliteit of alleen maar uit drang naar zelfbehoud of het volschieten van het „financieel gemoed”⁵⁾, maar omdat de grondslagen van ons democratisch staatsbestel op het spel worden gezet.

Aan deze houding ten aanzien van het nieuwe stelsel ligt mede ten grondslag het inzicht, dat de gemaakte veronderstelling onwezenlijk is. De aanhangers van het stelsel moeten nog aannemelijk maken, dat hun systeem zal slagen. Zij zouden dat misschien kunnen, indien de oorzaken van de crisis zouden liggen in hoge lasten en het achterwege laten van overheidsuitgaven. Daar kon in 1929 geen sprake van zijn. De oorzaken lagen elders, op geheel andere gebieden. Bijgevolg worden de oorzaken niet weggenomen door lasten te verlagen en uitgaven te doen, ook al hebben deze maatregelen een groter effect dan door de daarvoor benodigde bedragen, als gevolg van de werking van de zgn. „multiplier”; wordt aangegeven. De Overheid zal, wil zij effectieve maatregelen nemen om de daling in de conjunctuur tegen te houden, „compenserende uitgaven” moeten doen, d.w.z. werken tot stand moeten brengen en taken verrichten, die zij tot dat tijdstip niet uitvoerde of niet als de hare beschouwde.

Daarbij rijzen vragen als: zal een dergelijke politiek doorvoerbaar zijn? Zal de Overheid de nieuwe taken weer kunnen verwaarlozen, als de tijden omslaan? Zal men het economisch leven niet op een te hoog peil gaan consolideren? Zal een sanering van het bedrijfsleven, die nu en dan noodzakelijk is — ook volgens een recente uitspraak van het middenstandscongres —, niet kunstmatig worden tegengehouden met alle ongezonde gevolgen van dien? Zal men een noodzakelijke omscholing van geschoolde arbeiders kunnen aanbevelen, als niemand die noodzaak meer reël aanvoelt?

Indien deze vragen niet afdoend kunnen worden beantwoord, zal men onder het devies van: „weg met de ellende van de werkloosheid” wel een conjunctuurpolitiek kunnen beginnen, maar op straffe van een grotere calamiteit in de toekomst. Een koortsdrukkend middel neemt de oorzaak van een ziekte niet weg. Herstel van gezondheid moet met andere dan pijnstillende middelen worden verkregen.

Practijk.

Men vergeve mij deze theoretische beschouwingen, waar ik mij toch taak had gesteld de theorie op de praktische doorvoerbaarheid te toetsen. Aan dit voornemen nu verder gevolg gevende, zou ik, evenals ten aanzien van de ontwik-

⁵⁾ Zie: „De werkgelegenheid in Nederland” door Mr Dr A. A. van Rhijn in „E.-S.B.” van 22 Juni 1949, blz. 492.

keling van de gemeentelijke schuld, in grote lijnen twee gevallen willen veronderstellen:

- A. de Regering deelt aan de gemeentebesturen mede, dat de opleving nog zal voortduren;
- B. zij constateert, dat Nederland over de top heen is en dat een depressie moet worden verwacht.

ad A. In het veronderstelde geval zullen de belastingen moeten worden verhoogd. Het bedrag aan „andere belastingen” ontvangen over 1949, (zie grafiek op blz. 532) is als volgt samengesteld:

Straatbelasting	f	3.140.000
Baatbelasting	„	5.200
Opcenten Grondbelasting	„	4.035.100
Opcenten Personele Belasting	„	1.497.800
Ondernemingsbelasting	„	9.000.000
Hondenbelasting	„	170.000
Vermakelijkheidsbelasting	„	1.940.000
	f	19.788.100 ⁶⁾

Zoals Prof. Simons ten congresse terecht reeds opmerkte, zet een verhoging van de gemeentelijke belastingen niet veel zoden aan de dijk. Om f 20 mln meer te ontvangen, zouden al deze belastingen moeten worden verdubbeld. Hoe zouden de verdrukte huizenbezitters daarover denken als de huren niet drastisch zouden mogen worden verhoogd? De gemeenteraden zouden de belasting op vermakelijkheden van 20 pCt op 40 pCt en van 35 pCt (de bioscopen) op 70 pCt van de entrees moeten stellen. Laten we er maar eerlijk voor uitkomen: dat is praktisch allemaal onmogelijk.

Doch, laten we nu veronderstellen, dat de Regering wil voorgaan en dat de wetgever haar eventuele voorstellen zal aanvaarden om die rijksbelastingen te verhogen, waarvan 8 pCt wordt aangewend om het gemeentefonds te voeden. Dan zou dat fonds in staat zijn aan de gemeenten hogere bedragen toe te wijzen, of het Rijk zou in het gemeentefonds, welks beheerder het is, een reserve moeten vormen om t.z.t. aan de gemeenten uit te keren. Die reserve — hetzij bewaard door de afzonderlijke gemeenten, hetzij in het gemeentefonds — zal niet rentegevend mogen worden belegd om te voorkomen, dat het geld door het te remmen particuliere bedrijfsleven wordt opgenomen; de gemeenten zullen, het om dezelfde reden niet mogen gebruiken voor extra schulddelging, noch op andere wijze mogen uitgeven, omdat de uitgaven in ons veronderstelde geval A moeten worden gedrukt.

Welke uitgaven? Laten we eens voor ons nemen de statistiek der gemeentefinanciën ⁷⁾, nu niet van Rotterdam, maar van alle gemeenten tezamen. Gegevens over 1949 zijn niet beschikbaar, zodat van 1946, het laatst bekende jaar, wordt uitgegaan.

In dat jaar werd uitgegeven:

Algemene dienst met politie en brandweer f	158.794.000
Onderwijs (alle takken)	140.732.000
Openbare Werken	154.232.000
Sociale steun	238.636.000
Uitgaven ten behoeve van de gemeentebedrijven	144.851.000
Overige uitgaven, waaronder een deel van de leningdienst.	280.571.000
	f 1.117.816.000

⁶⁾ Hierbij dient te worden opgemerkt, dat er een wetsvoorstel ligt tot verlaging van de ondernemingsbelasting, zodat eigenlijk al van 1949 af het hiervoor geraamde bedrag ad f 9.000.000 niet meer zal worden bereikt. Hoeveel de opbrengst zal worden, laat men nog niet becijferen, naar zeer globale schatting vermoedelijk niet meer dan f 6.000.000. Weliswaar zal het Rijk voor compensatie zorgen, maar een rijksbijdrage, stel, dat deze f 3.000.000 zal belopen valt niet meer onder „belastingen” in de eigenlijke zin van het woord.

⁷⁾ Centraal Bureau voor de Statistiek: „Statistiek der gemeentefinanciën”, 1944 t/m 1946, tabel I.

In het kader van de actieve conjunctuurpolitiek zal men natuurlijk het eerst grijpen naar de openbare werken. Men bedenke dan, dat het hier betreft de gewone dienst, dus het gewone onderhoud van wegen, straten, bruggen, tunnels, kanalen, riolering, gemalen en gebouwen, waarvan de kosten in hoofdzaak bestaan uit lonen en salarissen, en rente en aflossing van in de openbare werken gestoken kapitaal. Wil men 5 pCt op het totale bedrag bezuinigen en lonen, salarissen, rente en aflossing als vaste grootheden aanvaarden, dan zal zeker 50 pCt van het gewone onderhoudswerk moeten worden geschrapt, d.w.z. men zal de gemeenteambtenaren vol betalen, hen de helft van het werk laten doen, de andere helft verwaarlozen en voor de conjunctuurpolitiek praktisch nog niets hebben bereikt.

Op de andere cijfers zal ik nu maar niet ingaan; de verhoudingen liggen daar nog ongunstiger voor de verdedigers van de conjunctuurpolitiek. Het is in de achter ons liggende jaren voldoende gebleken, hoe moeilijk overheidsuitgaven kunnen worden ingekrompen. We weten allen, dat deze uitgaven slechts kunnen worden beperkt door drie maatregelen:

- a. inkrimping van bemoeiing (het schrappen van subsidies aan de kruisverenigingen, het opzeggen van contributies aan verenigingen en culturele instellingen, het afschaffen van de zuigelingen-, tuberculose- en andere zorg, het prijsgeven van openluchtscholen, bewaarscholen enz.);
- b. ontslag van personeel;
- c. verlaging van lonen en salarissen.

Maar nu vraag ik toch in gemoede: denkt men werkelijk, dat deze maatregelen in een opgaande conjunctuur te verwezenlijken zijn met geen ander motief dan het vormen van een reserve, bestaande uit onrendabel op te potten gelden, teneinde voor de Overheid de mogelijkheid te openen tegengestelde maatregelen te kunnen nemen als het bedrijfsleven neiging tot kwijnen gaat vertonen? In dit opzicht heeft Prof. Tinbergen gelijk: dan zal er eerst nog heel wat moeten veranderen!

ad B. Zodra de Regering het eerste stormsein hijst — zo werd ten congresse betoogd — zullen ook de gemeenten maatregelen moeten treffen. Zij zullen belastingen moeten verlagen en de uitgaven verhogen. Ongetwijfeld zullen voorstellen in beide richtingen in de vertegenwoordigende lichamen ondersteuning vinden. Er zal in de praktijk bereidheid bestaan lasten te verlichten, de gemeentelijke bemoeiingen uit te breiden, meer personeel aan te stellen, maar het valt toch te betwijfelen of het vraagstuk van de lonen en salarissen onbesproken zal blijven. Doch hoe dit zij, het gevolg van deze politiek zal zijn: grote tekorten, toeneming van schuld, noodlijdendheid, verlies van zelfstandigheid. Het zal blijken, dat men de duivel met Beëlzebub heeft uitgedreven.

De impasse, waarvoor men staat, is deze: gesteld, dat de Regering het juiste tijdstip van ingrijpen weet aan te geven — dus geen stabilisering van het economisch leven op een te hoog peil — dan zal een ontoelaatbare toeneming van de schuld ontstaan, indien men niet tevoren steriele reserves heeft gevormd. En daar dit praktisch onmogelijk zal zijn, althans in de mate, die men zich voorstelt en die inderdaad ook nodig zou zijn, komt het voeren van een effectieve conjunctuurpolitiek neer op een besturen „op hoop van zegen”, echter met een grote kans op een grotere débâcle dan een crisis kan veroorzaken, tenzij een oorlog uitkomst brengt.

Ik zou niet gaarne beweren, dat een Regering alles op zijn beloop moet laten en in algehele passiviteit moet neerzitten. Er is wel wat te doen, maar niet op de voorgestelde wijze; als men een ander plan zou ontwerpen, dan ware dat toch niet te publiceren, voordat een redelijke zekerheid bestaat, dat de Regering niet uitsluitend het welgevallige overneemt, maar werkelijk bereid is nieuwe toe-

standen anders te zien dan zij vroeger deed. Het concept-wetsontwerp heeft niet dezelfde grondslag als het betoog van Mr Dr A. A. van Rhijn in „De werkgelegenheid in Nederland”⁵⁾, al wordt gesuggereerd, dat de Regering „om” is.

Deze nog niet gepubliceerde, doch niettemin besproken conceptregeling op de gemeentelijke investeringen is per se verwerpelijk. Naast andere immanente bezwaren geeft het geen uitkomst voor het tijdvak van een neergaande conjunctuur en het tast de grondrechten van de gemeenten aan, waaraan met het oog op de democratische opbouw van onze Staat overwegende bezwaren zijn verbonden.

Rotterdam.

J. HASPER.

DE VERTEGENWOORDIGING IN DE PUBLIEKRECHTELIJKE BEDRIJFSORGANISATIE.

„Wij schenken u een regt; wij zullen u later zeggen in hoeverre gij er gebruik van moogt maken; dit is eene grootmoedigheid, die niet veel kost; op deze wijze maakt eene Grondwet rijk in regten, en blijft de begiftigde zoo arm als te voren”.

Thorbecke, „Bijdrage tot de Herziening der Grondwet” 1848.

Nu de totstandkoming van een Wet op de Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie — politiek gesproken — een feit mag heten, moet voor het bedrijfsleven niet langer de vraag aan de orde zijn, of zij er komen zal. Meer dan ooit zal men thans de aandacht moeten eisen voor de vraagstukken, die betrekking hebben op *het wanneer* (de instelling), *het hoe* (de besturen) en *het wat* (de bevoegdheden) van de P.B.O.

Dit is vooral van betekenis voor het georganiseerde en ongeorganiseerde bedrijfsleven, dat kwantitatief — naar het aantal ondernemingen — onbelangrijk, doch kwalitatief — naar omzet of productie — belangrijk is. Wil de klok niet achteruit worden gezet via de grootste wijziging van ons staatsbestel sinds 1848, dan zullen de bedrijven, die de ontwikkeling hebben bijgehouden, de invloed moeten verkrijgen, die deze toekomt. Dan zal duidelijk rekening dienen te worden gehouden met de positie, welke zij in de maatschappij — tot op heden zonder P.B.O. — hebben veroverd.

Het zou onjuist zijn hier voorshands gerust op te wezen.

In de Memorie van Antwoord is in dit verband — naar ons gevoelen *als waarschuwing* — gesteld, dat de P.B.O. een draagster van gezag, een „Overheid”, is en mitsdien een eigen verantwoordelijkheid bezit. Derhalve zullen de besturen — zo staat er — „niet steeds in overeenstemming met de opvattingen van alle groepen van geregeerden... kunnen handelen,... hoezeer zij ook met de redelijke belangen van de bedrijfsgenoten rekening houden” en „ook beslissingen nemen, waarbij terwille van een goede economische voorziening niet de voor de bedrijfsgenoten of een bepaalde groep bedrijfsgenoten meest gunstige regeling wordt gegeven” (blz. 9-10).

Het is dus van het grootste belang wiens handen het stuur omvat houden.

In dit artikel willen wij daarom de vertegenwoordiging van het bedrijfsleven bij de instelling, de bepaling van de bevoegdheden en de samenstelling der besturen van de P.B.O. nader bezien en enige conclusies trekken.

De instelling.

Voor de Sociaal-Economische Raad is deze al zeer eenvoudig. De wetgever creëert hem in artikel 1 van de Wet op de P.B.O. Het bedrijfsleven komt er, in welke vorm dan ook, niet aan te pas.

De productschappen kunnen uitsluitend bij de wet — een speciale wet — worden ingesteld, de hoofdbedrijven en bedrijfschappen ook bij algemene maatregel van bestuur¹⁾. Dit laatste is alleen mogelijk in die gevallen, „dat omtrent de instelling overeenstemming bestaat tussen de Regering; de Sociaal-Economische Raad en een voldoende representatieve vertegenwoordiging van de betrokken ondernemers en van de betrokken werknemers” (M. v. A., blz. 7). De activiteit, welke de Raad hier „desgevraagd of uit eigen beweging moet ontwikkelen, kan slechts tot het beoogde doel leiden, wanneer hij de „naar zijn oordeel” representatieve organisaties uit het betrokken bedrijfsleven heeft gehoord en overeenstemming is bereikt met een „naar zijn oordeel” voldoende representatieve organisatorische vertegenwoordiging (art. 68).

De bevoegdheden.

Dit van de Sociaal-Economische Raad worden in de wet vastgelegd. Het bedrijfsleven kan er zelfstandig niets toe- of afdoen.

„De product-, de hoofdbedrijf- en de bedrijfschappen hebben tot taak een het belang van het Nederlandse volk dienende bedrijfsuitoefening door de ondernemingen, waarvoor zij zijn ingesteld, te bevorderen, alsmede het gemeenschappelijke belang van die ondernemingen en van de daarbij betrokken personen te behartigen” (art. 71). Ter vervulling van deze taak kunnen zij verordeningen maken ten aanzien van de onderwerpen, waarvan de regeling aan deze openbare lichamen is overgelaten bij algemene maatregel van bestuur of bij een speciale wet. Voor de algemene maatregel van bestuur kunnen de onderwerpen alleen worden gehaald uit de limitatieve opsomming, welke de Wet op de P.B.O. geeft, en „waaromtrent de Raad tot overlating heeft geadviseerd in overeenstemming met een naar zijn oordeel voldoende representatieve organisatorische vertegenwoordiging van de betrokken ondernemers en van de betrokken werknemers” (art. 93). Van groot belang is nog, dat „bij het instellingsbesluit de onderwerpen, ten aanzien waarvan een bepaalde bedrijfsorganisatie verordenende bevoegdheid verkrijgt, nauwkeurig zullen worden omschreven. Zo zal bijvoorbeeld aan een bedrijfsorganisatie niet het gehele terrein van de mededinging ter regeling worden toegewezen, doch zal concreet bepaald worden, welke soorten van regelingen met betrekking tot dit onderwerp mogen worden getroffen. Voor de verschillende bedrijfstakken zal dit verschillend zijn” (M. v. A., bladz. 14).

De besturen.

De Regering stelt het aantal bestuursleden van elke publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie vast. De Wet op de P.B.O. bepaalt voor de Sociaal-Economische Raad het minimum en het maximum aantal, voor de overige openbare lichamen slechts het minimum.

De benoeming van de bestuursleden van de Sociaal-Economische Raad geschiedt voor ten minste twee derde door — aldus art. 4 — „de door Ons aan te wijzen organisaties van ondernemers en van werknemers en de overige door Ons”. Het benoemingsrecht is bij de product-, de hoofdbedrijf- en de bedrijfschappen uitsluitend in handen der aangewezen organisaties. Voor deze aanwijzing „komen slechts in aanmerking naar Ons oordeel representatieve organisaties van de betrokken ondernemers en werknemers”, welke rechtspersoonlijkheid bezitten (art. 73).

Uit dit alles blijkt duidelijk, dat ten aanzien van de vertegenwoordiging van het bedrijfsleven in de P.B.O. unieke waarde moet worden toegekend aan de zinsneden, waarin van de aangewezen organisaties sprake is. Zij vor-

¹⁾ Ten onrechte, naar de mening van Prof. Mr C. W. de Vries. Zie: „E.-S.B.” van 10 November 1948, blz. 889.

men „de vrije organisaties” uit de propaganda rondom het wetsontwerp en het uitverkoren, onmisbare element bij de voorgestelde realisering van een P.B.O.

De ondernemer en de werknemer kunnen zich uitsluitend doen vertegenwoordigen door de aangewezen verenigingen. De onbewust en bewust ongeorganiseerden missen elke medezeggenschap. Het individualisme is de deur gewezen. Het hedendaagse bedrijfsgeenootschap omvat niet: het individu zij regeerder en tevens geregeerd, hebbe zelfstandig deel aan de wilsbepaling der bedrijfs-gemeenschap! Zij, die opponeren vanwege het ontbreken van het algemene, enkelvoudige, geheime en directe kiesrecht kunnen hun bezwaren hiermede geformuleerd zien.

Het is hoogst merkwaardig, dat de Wet op de P.B.O. aldus aanzienlijk minder zal verschaffen dan menige „Woltersomse” — of erger „Duitse” — bedrijfsorganisatie, waarin men het algemene, enkelvoudige, geheime en directe kiesrecht wel kent na de ondershandse democratisering. Als consequentie van het gedwongen lidmaatschap werd het aanvaard. Het doet daarom enigszins vreemd aan deze organisaties als „zogenaamde zelfstandige organisaties van het bedrijfsleven” in de Memorie van Antwoord (blz. 7) gekarakteriseerd te zien. Zij hebben zich immers, wat dit betreft, zelfstandiger — nl. onafhankelijk van de Centrale Overheid — getoond dan de creaties van de Wet op de P.B.O. ooit zullen vermogen.

Is deze monopolistische vertegenwoordiging via aangewezen organisaties absolute noodzaak?

Er tegen pleit, dat in het Nederlandse bedrijfsleven, waarin als regel niet meer dan 20 pCt der ondernemers is georganiseerd, op deze wijze nimmer de, in de politiek probaat gebleken stimulans van het algemene kiesrecht aanwezig zal zijn. Daardoor ook zal het zwaar vallen de P.B.O. te doen steunen „op een levend en bij de gestelde taak aansluitend rechtsbesef der bedrijfsgeenoten”. Een te groot gedeelte staat aan de kant.

Er voor pleit de structuur van het Nederlandse bedrijfsleven, waarin kwantitatief de kleine onderneming sterk overheerst. De Memorie van Antwoord geeft daarvoor sprekende cijfers (blz. 19). Ietwat samengevoegd tonen zij dit beeld:

Nijverheid:

Ondernemingen met:		
minder dan 5 type-werklieden.....	94.246	
meer dan 5 type-werklieden.....	28.418	

Handel, verkeer, bankwezen, enz.:

Ondernemingen met:		
minder dan 5 type-werklieden.....	83.770	
meer dan 5 type-werklieden.....	14.962	

Totaal:

Ondernemingen met:		
minder dan 5 type-werklieden.....	178.016	
meer dan 5 type-werklieden.....	43.380	

Het bovenstaande materiaal kan onzerzijds worden gesteund door enige der resultaten van een omvangrijke research in de detailhandel in schoenen, welke in 1948 een omzet van even meer dan 200 miljoen gulden haalde. De cijfers zijn vooral interessant, omdat ze behalve de aantallen ondernemingen per groep ook de daarbij behorende omzetten vermelden.

In totaal waren ten tijde van het onderzoek 3.659 ondernemingen in de schoenhandel werkzaam. Het aanwezige, uitgebreide, materiaal geeft gecompriimeerd deze statistiek.

	Aantal ondernemingen	Omzet per jaar in gulden	Groepsomzet v. h. totaal
a.	1880	minder dan 10.000	6 pCt
b.	890	10.000 tot 30.000	11 „
c.	338	30.000 tot 50.000	9 „
d.	551	meer dan 50.000	74 „

Het algemeen kiesrecht in de P.B.O. — zonder correctie — zal, omdat het om de belangenbehartiging gaat, de kleinste ondernemers, met geen of weinig personeel practisch de algehele zeggenschap in de werkgeverssector verlenen. Dit is economisch en sociaal de klok terug-, en óók stilzetten. De Italiaanse randbedrijven zullen het heft in handen krijgen, indien men in de P.B.O. via het algemene kiesrecht een afspiegeling realiseert van wat eenvoudig numeriek present is.

In enige der „Woltersomse” organisaties heeft men aan deze ernstige (désastreuse) gevolgen trachten te ontkomen door aan bepaalde onderdelen van een betrokken bedrijfstak zgn. kwaliteitszetels ter beschikking te stellen, waardoor de tegenwoordigheid in het bestuur, dezer lichamen van de diverse schakeringen verzekerd werd. Alleen de zgn. vrije zetels konden dan via een algemene verkiezing worden bezet.

Het vóór en het tegen hebben elk aanmerkelijke betekenis. Is een compromis te verwerkelijken? Gedacht zou dan moeten worden aan een wettelijke regeling, waarbij aan de Regering de bevoegdheid toekomt tot het bepalen van het totale aantal bestuursleden van elke P.B.O. en het vaststellen van het aantal, dat elke schakering van de betrokken bedrijfstak zou mogen bezitten. Zulks na overleg met alle organisaties uit het voor een P.B.O. in aanmerking komende deel van het bedrijfsleven en na raadpleging van hetgeen onderzoekingen terzake hebben opgeleverd. Voor de toekenning van het aantal bestuursleden per groepering zijn ongetwijfeld normen aan te geven, doch elk voor zich moeilijk op de juiste waarde te schatten (omzet of productie, bedrijfstype, ledental, het nagestreefde belang etc.). Binnen dit schema zou dan elk deel van het betrokken bedrijfsleven door een vrije candidaatstelling en algemene verkiezing de personen kunnen verkrijgen, die tezamen het bestuur vormen. Georganiseerden en ongeorganiseerden kunnen zo, in iedere groep, een gelijkwaardige stem uitbrengen.

Dit doende zou men de lijn doortrekken, die reeds een minderheid uit de Commissie-Van der Ven, bestaande uit de heren Damme, Twijnstra en Stikker, aangaf, toen zij stelde, dat in de Sociaal-Economische Raad „in ieder geval de belangrijkste sectoren van het bedrijfsleven vertegenwoordigd” moesten zijn. Zij wilde derhalve, dat de Regering in het wetsontwerp zou opnemen, dat met name genoemde geledingen van het bedrijfsleven aanwezig dienden te zijn en dat voor ieder van deze delen de aangewezen representatieve organisaties de bestuursleden zouden benoemen. Voor de Sociaal-Economische Raad is dit betrekkelijk gemakkelijk te regelen, doch voor de andere publiekrechtelijke-bedrijfsorganisaties niet, omdat als regel de nodige kennis van de bedrijfssectoren ontbreekt.

Daarom heeft de Regering ook geen antwoord kunnen geven op de vraag uit het Voorlopig Verslag (blz. 16), waarin van de Regering werd verlangd een beeld te schenken „van de betekenis van het kleinbedrijf tegenover die van het grootbedrijf in de onderscheidene sectoren van het bedrijfsleven”. De statistiek van de Memorie van Antwoord, die totalen geeft van de aantallen ondernemingen en het daarin werkzame aantal werklieden, is uiteraard geen voldoende replek. Omzet- en productieverhoudingen per branche zijn daarvoor noodzakelijk en deze zijn slechts sporadisch te vinden. Dit houdt eigenlijk in, dat de nodige kennis van de economische en sociale practijk „van de onderscheidene sectoren van het bedrijfsleven” om een verantwoorde P.B.O. te starten, ontbreekt. Die wetenschap moet nog komen; na de instelling, via de bevoegdheden, welke de research kunnen steunen? Moet daarop worden gewacht?

De oplossing door het beschreven compromis is uiteraard een halve, omdat het zwaartepunt bij deze wijze van vertegenwoordiging van het bedrijfsleven blijft liggen bij de Regering, die het schema zal moeten maken en de

moeilijkheden, welke zich daarbij zullen voordoen, ieder voor zich weer tot een compromis of nog minder zal dienen te leiden.

Wat in het bedrijfsleven nu de volle aandacht verdient, is, dat de voorgestelde wet op de P.B.O. slechts één norm kent, welke de Regering in acht moet nemen bij de aanwijzing van de representatieve organisaties, die bestuursleden mogen benoemen. Het is een formule: de in aanmerking komende en misschien solliciterende verenigingen dienen rechtspersoonlijkheid te bezitten. Dit laatste is echter geen vereiste bij de inschakeling door de Sociaal-Economische Raad ten behoeve van zijn uit te brengen advies met betrekking tot de instelling van een product-, een hoofdbedrijf- en een bedrijfsschap en zijn advies ten aanzien van de onderwerpen, welke aan deze nieuwe Overheden uit de wettelijke opsomming kunnen worden overgelaten. Hij behoeft immers uitsluitend een „naar zijn oordeel representatieve organisatorische vertegenwoordiging” te raadplegen. In dit „voldoende” kunnen zijn leden nog een norm vinden, ook al hanteren zij zelve de weegschaal: hopenlijk geblinddoekt als Vrouwe Justitia. Is er sprake van de instelling der product-, hoofdbedrijf- en bedrijfsschappen bij algemene maatregel van bestuur, dan is overeenstemming met het gewogene en niet te licht bevondene noodzakelijk.

De Regering en de Sociaal-Economische Raad kunnen bij hun oordeel over welke organisaties wel en welke niet erkend zullen worden, nog verschillen; met alle gevolgen daarvan. Het verschil ligt niet noodzakelijkerwijs alleen in het criterium der rechtspersoonlijkheid.

In de Memorie van Antwoord, welke ook voor het bedrijfsleven een aanwinst mag heten, is het ontbreken van enige, in de wet te plaatsen, norm verklaard door — of liever geweten aan — de praktische onmogelijkheid (blz. 18). Desondanks worden maatstaven genoemd. Zo in de regels, waarin de Regering mededeelt, dat zij „ten aanzien van . . . *het ledental, de aard van de vertegenwoordigde belangen, het al of niet landelijk georganiseerd zijn, het hebben van een eigen doelstelling . . .*, de uitwerking van nadere criteria niet mogelijk” acht. En elders spreekt zij over *verschillende bedrijfstypen, omzetcijfers* daarvan en over de wenselijkheid van de vertegenwoordiging der *levensomstandigheden* ²⁾.

Het ontgaat ons ten enen male, waarom deze enumeratieve opneming van deze onuitgewerkte criteria in de Memorie van Antwoord wel, doch in het wetsontwerp op de P.B.O. niet aanvaardbaar zou zijn. De hand van de Memorie geeft zo, wat de sterkere van de Wet kan terugnemen.

Juist het ontbreken van enige norm in de, aan dit toelichtende en antwoordende staatsstuk voorafgaande documenten heeft in zekere groepen van het georganiseerde bedrijfsleven het gevoel doen ontstaan, dat de komende P.B.O. een alleenvertegenwoordiging zou verkrijgen van hen, die de befaamde „zuilentheorie” aanhangen. Daaraan heeft de Memorie van Antwoord een gelukkig einde gemaakt, maar het koppelen van de aanwijzing van de representatieve organisaties aan normen — zoals en ontleend aan de genoemde — ware een aangename en nodige wettelijke bevestiging van het streven der Regering naar een publiekrechtelijke *bedrijfsorganisatie* en dus niet naar een economische en sociale vertegenwoordiging in nieuwe lichamen, welke een herhaling van de politieke — zonder meer — is.

Opneming van criteria is dus noodzaak, vooral omdat de Regering en de Sociaal-Economische Raad het eerste en het laatste woord hebben. Dit is van te meer belang, omdat Regering en Sociaal-Economische Raad via het

²⁾ In hoeverre gedooft artikel 71 van het ontwerp met zijn algemene doelstelling de erkenning van een organisatie, welke geen behartiging van het algemene, maar van het bijzondere bedrijfsbelang statutair nastreeft?

aanwijzen tegenstanders kunnen uitwijzen. Zo vermogen zij een overeenstemming te creëren met een — naar hun oordeel! — voldoende representatieve organisatorische vertegenwoordiging, vooral daar, waar het kwalitatieve numeriek verre de mindere — en véelal tegenstander — is; d.w.z. nu bijkans overal! De instelling van de publiekrechtelijke bedrijfsorganisaties kan op deze manier worden geforceerd.

Degenen, die vergeten zijn, dat in deze tijd het evenwicht tussen vrijheid en gezag alleen kan worden verkregen door de vrijheid haar waarde in onze samenleving te hergeven, zullen dit een ongemotiveerd wantrouwen noemen in de huidige Regering en haar apparaat. Wij verdedigen daartegen maar één hoffelijk antwoord: niet deze, maar wellicht een volgende zal de misbruiken schep- pen. De Nederlandse staatsburger mag een wet verlangen, welke ten aanzien van zijn vertegenwoordiging meer inhoudt dan een delegatie aan de Centrale Overheid.

Daarom ook rijst verzet tegen een wetsontwerp, dat de Regering organisaties, welke vergaande macht zullen bezitten, laat uitverkiezen, zonder dat zij de plicht heeft mededeling te doen van de redenen, die haar noopten om de afgewezenen terzijde te stellen. Een vergelijking met de Wet op de Vereniging en Vergadering, die toch naast het wetsontwerp op de P.B.O. gelegen heeft, valt terzake zeer ten nadele van het aanhangige voorstel uit. Het laatste mist immers de bepaling, dat „een besluit van weigering” om een organisatie als representatief aan te wijzen „met redenen omkleed” moet zijn (art. 7 van de Wet op de Vereniging en Vergadering, 1855).

Deze leemte mag evenmin voortbestaan.

Onze voornaamste conclusies kunnen deze zijn:

1e. het bedrijfsleven, dat reeds vóór de oorlog, ver- langend heeft uitgezien naar „sovereiniteit in eigen kring” verkrijgt via het aanhangige wetsontwerp op de P.B.O. ten aanzien van zijn vertegenwoordiging niet de garanties, waarop het aanspraak kan en moet maken;

2e. het ontbreken van normen, die Regering en Sociaal-Economische Raad in acht moeten nemen bij de aanwijzing en inschakeling van de organisaties en mitsdien door de Regering óók bij de bepaling van het aantal bestuursleden, dat elk der organisaties mag benoemen (wat reeds tot velerlei misverstanden en strijd in het bedrijfsleven aanleiding heeft gegeven) mag niet voort- duren;

3e. „besluiten van weigering” om organisaties als re- presentatief te erkennen moeten door de Regering en de Sociaal-Economische Raad „met redenen omkleed” zijn;

4e. de instelling, toekenning van bevoegdheden en samenstelling van het bestuur ener P.B.O. behoren te worden voorafgegaan door een onderzoek, dat het be- trokken bedrijfsleven zodanig doet kennen, dat het ervoor nodige materiaal ter beschikking staat.

's-Gravenhage

Dr G. VAN DEN BURG.

DE ONTWIKKELING VAN DE HARINGDRIJFNETVISSERIJ NA DE OORLOG.

Reeds vele eeuwen is de haringvisserij met drijfnetten in ons land de voornaamste tak van zeevisserij. Zij wordt uitgeoefend door speciaal voor dit bedrijf ingerichte schepen, zogenaamde stoom- en motorloggers, en met netten, welke rechtstandig als een gordijn in zee worden uitgezet. De schepen bieden de gelegenheid aan het dek de vangst te verwerken. Een groot deel van de gevangen haring wordt aan boord geakaat en in tonnen gezouten; dit is de zogenaamde pekelharing, in tegenstelling tot de stuurharing, die wel aan boord wordt gezouten, doch

niet wordt geakaat. Slechts het kleinste gedeelte van de door loggers gevangen haring wordt vers aangevoerd. Dit geschiedt in hoofdzaak in het najaar, wanneer de haringvisserij betrekkelijk dichtbij, met name onder de Hollandse en Engelse kust wordt uitgeoefend, zodat het verse product in goede kwaliteit op de afslagen kan worden aangevoerd.

Hoe belangrijk de door de haringdrijfnetvisserij aangevoerde hoeveelheden haring zijn in vergelijking tot de door alle vissersschepen aangevoerde hoeveelheden zeevis en haring kan blijken uit onderstaande cijfers:

	1946 in mln kg	1947 in mln kg	1948 in mln kg
Totaal zeevisserij, incl. drijfnetvisserij	141	173	175
Totaal drijfnetvisserij	88	99	100

Behalve met drijfnetten wordt haring ook nog gevangen met het trawlnet, doch deze haring wordt vrijwel uitsluitend in verse toestand aangebracht. Om een indruk te geven, in welke mate haring gevangen met drijfnet en trawlnet, wordt aangevoerd tegenover de overige soorten zeevis, volgen hieronder de aanvoercijfers in de na-oorlogse jaren.

	1946 in mln kg	1947 in mln kg	1948 in mln kg
Totaal verse zeevis	40	41	42
Totaal haring	101	131	133

Daaruit blijkt, dat de Nederlandse visserij zeer eenzijdig op haring is geconcentreerd, waarvan de drijfnetvisserij de voornaamste aanvoerders zijn. Aangezien wij ons in dit artikel tot de laatste wensen te beperken, zullen wij allereerst de ontwikkeling van de loggervloot na de oorlog nagaan.

De vloot.

De loggervloot heeft van de bezetting zeer sterk geleden. Slechts een 35-tal schepen van de 245, die ons land vóór 1940 rijk was, was overgebleven; de overige waren door de Duitse bezetting gevorderd en tot hulpschepen voor de oorlogsmarine verbouwd. Alhoewel onmiddellijk na de bevrijding pogingen in het werk werden gesteld de gevorderde schepen naar Nederland terug te brengen, hebben in het jaar 1945 niet meer dan 15 stoom- en 62 motorloggers aan de visserij deelgenomen. De daarop volgende jaren hebben een snelle stijging van het aantal voor de haringvisserij in gereedheid gebrachte schepen te zien gegeven; de aantallen haringloggers, waarmede in de jaren na 1945 werd gevist, waren als volgt:

Jaar	Stoomloggers	Motorloggers	Totaal
1946	21	137	164
1947	31	156	187
1948	32	175	207

Bouw van nieuwe schepen vond slechts in geringe mate plaats. Hij beperkte zich tot slechts 3 schepen, welke in 1948 van stapel liepen en in datzelfde jaar in de vaart werden gebracht.

Gezien het steeds stijgende getal der schepen namen ook de totale vangsten in de afgelopen jaren gestaadig toe, hetgeen uit onderstaand overzicht blijkt.

Jaar	Gezouten haring in 1.000 kg	Vers haring in 1.000 kg	Gemiddelde aanvoer per schip in 1.000 kg
1946	75.052	13.282	539
1947	89.530	9.189	528
1948	92.456	7.441	483

Uit deze tabel volgen, behalve de stijging van de totale vangstresultaten, twee conclusies. Allereerst een daling van de aangevoerde hoeveelheden verse haring door loggers. Deze daling hangt samen met de omstandigheid, dat, indien de afzetverhoudingen voor gezouten haring gunstig zijn, de drijfnetreders er de voorkeur aan geven het gevangen product aan boord te verwerken en niet in verse toestand aan te voeren.

Daarnaast valt op de dalende vangst per schip. Dit laatste punt is in de rederijwereld een bron van zorgen, omdat men beangst is voor overbevissing. Totnu toe hebben biologen alleen kunnen vaststellen, dat de Noordzee op alle zeevissoorten, behalve op haring, te intensief werd bevestig. Engelse deskundigen schatten zelfs, dat, in vergelijking met de eerste maanden van 1945, in de overeenkomstige maanden van 1946 de dichtheid van de vis in de Noordzee was gehalveerd, terwijl bij vergelijking van dezelfde maanden in 1946 en 1947 de „stock” wederom met omstreeks 25 pCt was achteruitgegaan.

Hoewel nog niet vast staat, dat door de mate, waarin thans de haringvisserij wordt uitgeoefend, de „stock”, welke nodig is om een maximale productie op te leveren, wordt aangetast, dient niettemin de ontwikkeling daarvan met aandacht te worden gevolgd.

De aanvoer.

Gezouten haring wordt aangevoerd in vaten, welke op zee worden gepakt en die de naam van kantjes dragen. Deze kantjes hebben een inhoud van gemiddeld 94 kg netto-visgewicht. Al naar gelang de tijd van het haringseizoen, dat ongeveer half Mei een aanvang neemt en duurt tot eind December of begin Januari, wordt maatjes-, volle, of yle haring aangevoerd. De vangst van maatjes-haring wordt vrijwel geheel geakaat, de volle haring en de yle haring gedeeltelijk. Voor de door ons te bespreken jaren waren de aanvoeren, zoals in onderstaande tabel is aangegeven.

Aanvoer in kantjes.

Jaar	Maatjes-haring	Volle pekel-haring	Steur-haring	Yle haring	Totaal
1946	110.724	109.750	567.815	10.135	798.424
1947	243.767	224.611	452.068	35.440	955.886
1948	213.994	173.504	554.137	18.369	960.004

De omvang van de aanvoer van steurharing hangt in grote mate af van toevallige omstandigheden. Zo moet de grote aanvoer van dit product in 1946 worden verklaard uit een onvoldoende verschil in maximumprijs tussen pekel- en steurharing, waardoor de bemanning niet geneigd was tot kaken. In 1948, toen de maximumprijzen in het algemeen niet werden behaald, gold dit niet; toen was evenwel de vraag in het buitenland naar steurharing groot, zodat veel ongekaakte haring werd aangevoerd.

De afzet.

De afzet van gezouten haring is in de afgelopen jaren bevredigend geweest. Daarbij dient te worden opgemerkt, dat de maatjes-haring vrijwel uitsluitend voor binnenlandse consumptie wordt gebezigd en dat slechts enkele landen, zoals bijv. Zweden, interesse tonen voor Hollandse maatjes-haring, indien de prijs laag is. De overige haring is in hoofdzaak te beschouwen als exportharing; voor steurharing geschiedt de uitvoer voor een groot gedeelte in verwerkte vorm, namelijk als bokking.

De eerste na-oorlogse jaren hebben in ons land, door de schaarste aan levensmiddelen in het algemeen een vergroot gebruik van gezouten haring, die voorheen voor de export werd gebruikt, te zien gegeven. Niettemin is een daling in de binnenlandse consumptie van gezouten haring, met uitzondering van de maatjes-haring, in de afgelopen jaren duidelijk merkbaar geweest. Het verbruik van gezouten haring, inclusief maatjes-haring, dat in

1946 tussen de 5 en 6 kg per hoofd van de bevolking bedroeg, was in 1948 teruggelopen tot nog geen 4 kg per hoofd van de bevolking. Gelukkig is, ondanks daling van het binnenlands verbruik en stijging van de productie, de export zodanig toegenomen, dat vrijwel de gehele productie, zij het niet zonder moeite, kon worden weggewerkt. Voor het haringseizoen 1948 was dit niet in het minst te danken aan de export van 127.000 vaten naar de Bizone van Duitsland, het oude afzetgebied van Nederland, dat in de jaren 1945-1947 voor Hollandse gezouten haring gesloten was gebleven.

Daarnaast is het ongetwijfeld belangrijk, dat de U.S.S.R. in alle drie de afgelopen jaren belangrijke aankopen van haring in Nederland heeft gedaan, waardoor ook dit vooroorlogse afzetgebied voor Nederland behouden bleef.

Prijswontwikkeling en financiële resultaten.

Gezien de betrekkelijk gunstige afzetmogelijkheden van gezouten haring in de eerste drie na-oorlogse jaren zijn de prijzen tamelijk stabiel gebleven, zoals uit het navolgende staatje blijkt.

Jaar	Gemiddelde prijs per kg	Gemiddelde besomming per schip in f 1.000
1946	0,37	185
1947	0,33	171
1948	0,365	170

De daling van de besomming per schip in 1948, vergeleken met die in 1947, wordt voornamelijk veroorzaakt door daling van de gemiddelde vangst per schip, welke vermindering door de hogere prijs niet werd gecompenseerd.

Naast de langzaam dalende besommingen staan de voortdurend stijgende kosten in de afgelopen jaren. Speciaal de kosten van reparaties, onderhoud en vistuig zijn sterk gestegen, terwijl ook de post brandstoffen zeer aanzienlijk is.

Daarbij moet voorts in aanmerking worden genomen, dat de beloning van de bemanning wordt berekend in een percentage van de besomming, zodat deze onder de huidige omstandigheden zeer hoog is. Bovendien zijn er nog enkele andere kosten, welke in een percentage van de besomming worden uitgedrukt, waardoor de post bestaande uit lasten, die afhankelijk zijn van de besomming, kan worden gesteld op één derde van de opbrengst van de aangevoerde haring. Desondanks waren de financiële resultaten, ook in het laatste jaar, nog redelijk.

Vooruitzichten voor de drijfnetharingvisserij.

Het is uiteraard zeer moeilijk de vooruitzichten van een bedrijfstak, welke zo wisselvallig is als de visserij, te beoordelen.

Wat de aanvoer van gezouten haring betreft, moet er rekening mede worden gehouden, dat de gemiddelde vangsten per schip langzaam verder dalen. Door de bouw van enkele nieuwe schepen zal evenwel de totale productie waarschijnlijk niet, of slechts weinig, dalen. Daarnaast moet worden aangenomen, dat de binnenlandse consumptie verder zal teruglopen, zodat de export nog verder zal dienen toe te nemen. De toekomstige export is evenwel moeilijk te schatten, omdat zij afhankelijk is van bilaterale handelsverdragen, die meestal van jaar tot jaar worden vastgesteld en waarin de continuïteit, voor wat betreft haring, onzeker is. Ook van de compensatietransacties, door middel van welke grote hoeveelheden haring werden verhandeld, is van te voren weinig te zeggen.

Slechts de grootst mogelijke inspanning van de Overheid, om gezouten haring in handelsverdragen te doen opnemen en onvermoeibare activiteit van de zijde van het bedrijfsleven, zullen in staat zijn de haringdrijfnet-

visserij redelijke uitkomsten voor de toekomst te geven. Inmiddels is wel gebleken, dat verkoopovereenkomsten met Midden- en Oosteuropese landen over het algemeen slechts tegen een naar verhouding tot de binnenlandse prijzen laag prijspeil kunnen worden afgesloten. Dit laatste houdt mede verband met het feit, dat daar onder de huidige omstandigheden de goede kwaliteit van onze haring minder wordt gewaardeerd, t.o.v. bijvoorbeeld de goedkopere Noorse haring, dan vóór de oorlog.

Hierdoor is bij toeneming van de export te rekenen met relatief lage prijzen, die aan de rederijen de verplichting zullen opleggen te zoeken naar verlaging van de kostprijs.

Scheveningen.

Dr H. A. H. KRANENBURG.

MEDEDELING.

De schrijver van het artikel „De fiscale wetsvoorstellen ter verlichting van de belastingdruk op het bedrijfsleven”, Mr Dr E. Tekenbroek, verzoekt ons mede te delen, dat op blz. 488, 2e kolom, 25e regel van boven af, art. 4 lid 2 letter d, moet worden gewijzigd in: art. 4 lid 2 letter b.

LONDON LETTER.

The National Coal Board, whose accounts for the second year of nationalisation were published here last week, is not the first attempt by a Government to control the coal industry. During the war, a very large measure of control was exercised. As long ago as 1948, an Act was passed which provided for the buying out of the royalties, which were payments made to the landowners by the colliery companies and were usually based on the amount of coal brought up. The royalties became the property of the Coal Commission in 1942 and by 1945 the royalties were State-owned. All this time, however, the 950 collieries were owned by collieries companies, totalling 700. Thus the majority of the companies owned only one colliery.

When the Government decided to nationalise the whole of the industry, a global sum of £ 165 millions was allocated and this sum has to be divided among the 700 companies. This task, incidentally, is a long and complicated one and is not likely to be completed for another couple of years. The Government decided to pay „interim income” to the collieries for two years, during which time it hoped the global sum would be divided. This „interim income” is the centre of a deal of controversy as we shall see when we deal with finance.

The National Coal Board (N.C.B.), composed of nine members is responsible to the Minister of Fuel & Power. It has split the country into eight divisions, and these, in turn, have been subdivided into areas, of which there are forty-nine. The areas have a certain amount of autonomy, but some decisions have to be passed on to the division or even to headquarters. One of the criticisms of the technical men is that too many decisions have to be made „higher up”. The large size of the divisions may be judged from the number of collieries in the South West Division, namely 222, or from the amount of coal raised in the North East, namely 40.4 million tons.

A complete judgment of a nationalised industry is not possible after two years; nevertheless, some idea can be gained whether progress is being made. Progress in this connection can be many-sided, and we apply a number of measuring rods.

Production and Recruitment. The amount of coal raised has shown a tendency to decline over a long period. This was partly due to the exhaustion of the better seams, and the increasing depth of the shafts and the greater distance of the coal from the shaft. This trend was accentuated during the war when many of the younger and

more vigorous miners were drafted into the Armed Forces. The effect is apparent in Table I.

TABLE I.

Year	Total production (Million tons)	Workers on colliery books (Thousands)	Output per year per worker on books. (Tons.)
1937	240	778	309
1938	227	782	290
1939	231	766	302
1940	224	749	299
1941	206	698	296
1942	204	709	287
1943	194	708	275
1944	184	710	259
1945	175	709	246
1946	181	697	260
1947	187	711	263
1948	198	724	273

The number of workers fell, total production declined steeply and the annual output per worker had fallen away. Some improvement in annual output per worker was visible in 1946, and this has been steadily maintained, albeit at a somewhat disappointing rate. Production has been climbing since 1945, so that the N.C.B. cannot claim all the credit for an enlarged output. Production would have been greater, if the industry could recruit more men. Many supporters of nationalisation said that recruitment would be easy when the mines were State-owned, but this has, as yet, not been the case. The N.C.B. is devoting large amounts of money, time and energy on solving the problem, which is partly due to the arduous nature of the work and to conditions between the wars.

Conditions have been improved both by the owners and by the N.C.B. Table II shows how the number of accidents and deaths has been reduced over the last twelve years, but even the 1948 figures show that it remains a dangerous occupation. Pensions and allowances

TABLE II.

Accidents in Coal Mines.

	Killed	Seriously injured		Killed	Seriously injured
1937	859	3,363	1943	713	2,596
1938	858	3,175	1944	623	2,553
1939	783	3,155	1945	550	2,353
1940	923	3,237	1946	543	2,335
1941	925	2,990	1947	618	2,447
1942	877	2,809	1948	468	2,391

are, it is true, payable in the event of death or disablement, total or partial, but these were comparatively small until July last year when the standards were raised because of the special dangers of mining.

The miners' financial lot has been much improved. The men are paid a wage, and are also entitled to certain allowances in kind, chiefly coal at cheap rates. The average weekly earnings for 1938 (the last full pre-war year), 1946 (the last year of private ownership) and 1948 are given below:

TABLE III.

Weekly earnings per wage-earner.

1938	
Cash	£2.16s. 9d
Allowance in kind	2s. 2d.
Total	£2.17s. 11d
1946	
Cash	£5.18s. 7d
Allowance in kind	4s. 7d
Total	£6. 3d. 2d
1948	
Cash	£7.17s. 1d
Allowance in kind	6s. 9d
Total	£8. 3s. 10d

The relative improvement in the miners' financial position is shown by reference to the increase in men's wages generally. Between 1938 and 1948, the latter rose by 86 per cent. whereas miners' wages have risen by 183 per cent., an indication of the paucity of his rewards pre-war.

Recruitment is disappointingly low, and the advent of the N.C.B. has not brought much increase in a co-operative spirit; certainly not as much as was hoped. This lack of improvement in a better spirit is illustrated by the large tonnage of coal lost because of disputes since the N.C.B. took over (Table IV) and the high level of absenteeism (Table V).

TABLE IV.

Tonnage estimated lost from disputes.

(Thousand tons).			
1938	943	1944	3,002
1939	677	1945	957
1940	501	1946	770
1941	342	1947	1,644
1942	833	1948	900
1943	1,091		

TABLE V.

Absenteeism All Mine-workers.

Percentage			
1937	7.08	1943	12.42
1938	6.44	1944	13.62
1939	6.94	1945	16.31
1940	8.26	1946	15.95
1941	9.03	1947	12.43
1942	10.40	1948	11.64

The figures of absenteeism show a tendency to fall, but later statistics reveal that in the early months of this year, it has again risen sharply.

On the question of production, some improvement has undoubtedly been made, but how far this is due to a return of conditions of peace is very fiercely disputed between supporters and opponents of nationalisation.

Prices. Another test which can be applied to nationalised industries is that of price, for not only should they produce more, but they should in the national interest produce at a rate cheaper than private enterprise. Because wages account for about two-thirds of the cost of raising coal (they have risen sharply, as we have shown, during the last 12 years), and because productivity has not risen during that period, prices of coal have gone up. In 1938, the average price of coal was 17s.4d per ton; during 1946, it was 39s.4d; by 1948 it had risen to 47s.2½d. The value of money fell between 1938 and 1948. Wholesale prices for instance, rose according to the Board of Trade from 100 in 1938 to about 220 in 1948. This rise makes the increase in coal prices (1938 = 100 : 1948 = 366) appear of less magnitude than on first sight, yet it must be remembered that the rise in coal prices have, in part at any rate, caused an upward movement in wholesale prices. The all-pervading influence of the cost of coal over the whole economy is one which was felt during pre-war recessions, and is one which will be increasingly felt as the sellers' market disappears.

Exports. The N.C.B. has to face another examination; that of its contribution to the export market. Even during the depression of the early 1930's, exports, including foreign bunkers, were around the 50 million tons mark. After 1939 these exports naturally almost disappeared. In 1948, exports reached 16 million tons, an advance on the years since 1940, but still low according to pre-war standards. Coal production in 1948 was wholly taken up in meeting demand, at home and abroad: indeed, stocks were denuded by 1.9 million tons during 1948. Any increase in exports must come, therefore, either from stocks or from the domestic market, unless production can be raised substantially. We are, of course, assuming that overseas purchasers of coal will wish to increase their tonnage, though that is not entirely free from doubt.

Financial. Some critics of private ownership in coal have claimed that interim income should not be charged against the Coal Board's accounts. But since the Board has taken over the collieries' assets, the deduction of £12½ millions as interim income seems fair enough. After deducting this sum, the Coal Board lost £23¼ millions in its first year, but made £1.7 millions in its second

year. Part of this surplus was admittedly due to the higher prices being charged to foreign customers. According to a rough reckoning, the „bonus” came to about £16 millions. Without this windfall — it will not be repeated for much longer — the Board would have faced a deficit of £ 14.8 millions in 1948. Thus even if we strike the balance before deducting interim income, the Board would have been „in the red” (i.e. had a deficit) in both years. Financially, the Board has to balance its profits and losses over a period of some years. It has certainly started badly. Moreover, it is still working (after two and a half years) on a plan which relates to 1960. This plan is going to be costly to carry out, and will need a lot of capital on which interest will have to be paid. The Board has a tough job, but because there seems to be no going back, all political parties agree that nationalisation of the coal mines has to pay.

One last word of warning, references to coal in this Letter, mean deep-mined coal since opencast working is not the responsibility of the N.C.B. The reason for the distinction is quite obscure and the Letter has gone long already. But what can you expect of a review of what is probably the best documented British industry? The Coal Board Accounts for 1948 themselves run to 300 pages.

London, June 1949.

HENRY HAKE.

INTERNATIONALE NOTITIES.

NOGMAALS: DE FRANS-ITALIAANSE DOUANE-UNIE.

De plannen tot verwezenlijking van een Frans-Italiaanse douane-unie, die de laatste maanden goede vorderingen maakten, ondervonden een onverwachte tegenslag, die het Italiaanse publiek volkomen verraste. Klaarblijkelijk beginnen, aldus de „Neue Zürcher Zeitung” van 28 Juni jl., de diepgaande belangentegenstellingen de verwezenlijking der plannen te vertragen en de pogingen der Regeringen te doorkruisen. Van bijzondere betekenis is het feit, dat de Franse Economische Raad, een adviserend orgaan, heeft voorgesteld van het unieverdrag af te zien. De motieven van de Raad zijn de volgende:

1. de Franse en de Italiaanse economie zijn niet complementair;
2. emigratie van Italiaanse arbeiders naar Frankrijk zou de Franse levensstandaard nadelig kunnen beïnvloeden;
3. het verdrag is op vele punten niet voldoende duidelijk geformuleerd;
4. de regeling der wederzijdse concurrentiepositie door particuliere kartels en industriegroepen is, zolang de gezamenlijke basisproblemen door de Regeringen niet zijn opgelost, ongewenst.

De Italiaanse voorstanders van een douane-unie zijn het met het eerste argument ten dele eens, maar menen, dat de onvoldoende complementariteit geen reden is, om van een douane-unie af te zien. Tegen het tweede argument voeren zij aan, dat het groter aanbod van arbeidskrachten op de lange duur exploitatie van grondstoffenbronnen op grote schaal en een intensievere benutting van de agrarische en industriële productiemogelijkheden zou bevorderen. Voorts zou een douane-unie met vrij kapitaalverkeer voor het Franse kapitaal interessante investeringsmogelijkheden openen. De Italianen geven toe, dat de formulering van het verdrag nog veel te wensen overlaat, doch zij vertrouwen op het werk van de uitvoerende commissie. Ten aanzien van het vierde punt merken zij op, dat alleen de Regeringen en niet de industriegroepen over de vorm van de douane-unie hebben te beslissen.

Uit het bovenstaande en uit de recente verklaringen der Italiaanse staatslieden is, aldus de „N.Z.Z.”, op te maken, dat de Italianen althans, vast besloten zijn op de ingeslagen weg naar een douane-unie, die zij beschouwen als het begin van een economische unie, voort te gaan.

HET PARIJSE COMPROMIS.

Op 1 Juli is te Parijs overeenstemming bereikt betreffende het inter-Europese betalingsverkeer en de inter-Europese hulp. Zowel Engeland als België hebben hiervoor concessies moeten doen.

Krachtens de overeenkomst zal 25 pCt van de trekkingsrechten overdraagbaar zijn; de rest zal evenals tevoren omwisselbaar blijven op strikt bilaterale basis. Al de trekkingsrechten zullen gedekt blijven door „conditional grants” van de E.C.A., hetzij individueel, hetzij door een „pool”. Het nieuwe systeem zal voor Engeland een vermindering van het totale bedrag aan Marshall-dollars kunnen betekenen, die echter de \$ 40 mln niet te boven zal gaan.

De concessie van België komt o.a. hierop neer, dat het de credieten aan zijn Europese debiteuren tot \$ 87,5 mln boven het door België aan „conditional aid” te ontvangen bedrag zal verhogen. Voorts heeft België op zich genomen maatregelen te treffen om te voorkomen, dat het Belgische surplus uit transacties met andere Europese landen de \$ 440 mln te boven zal gaan. Daartegenover staat, dat België de dollars, die het meer zal ontvangen dan het deficit met het Westelijk Halfrond bedraagt, vrij zal mogen besteden, zonder aan bepaalde goederen te zijn gebonden.

Hoewel „The Times” de bereikte resultaten niet onderschat, merkt het blad op, dat de trekkingsrechten niet de kern van de zaak raken. De fundamentele moeilijkheid is, dat, op lange termijn zonder aanpassing van prijzen en kosten, iedere toeneming van de handelsvrijheid een tendentie met zich brengt tot grotere debet- en creditsaldi. En deze moeilijkheid is door de overeenkomst niet opgelost.

GELD- EN KAPITAALMARKT.

Tengevolge van de ruime voorzieningen, welke de banken met het oog op de maandwisseling hadden getroffen, zijn belangrijke spanningen op de geldmarkt uitgebleven. Alleen op 30 Juni en 1 Juli jl. noteerde callgeld 1 pCt, doch daarna kon dit weer tot $\frac{3}{4}$ pCt worden verlaagd.

Door de betrekkelijke ruimte bleven ook verkopen van schatkistpromessen grotendeels achterwege, en dientengevolge waren de wijzigingen in de marktdiscounto's zeer gering. Aan het einde der week noteerde September- t/m Februaripapier $\frac{15}{16}$ pCt, Maartpromessen waren tegen $\frac{13}{8}$ pCt aangeboden, terwijl de langer lopende termijnen praktisch $\frac{17}{16}$ pCt noteerden.

Voor het eerst sedert twee maanden vertoonde de bijzondere rekening van het Rijk bij De Nederlandsche Bank, waarop de tegenwaarde der Marshall-schenkingen wordt geboekt, een belangrijke stijging, nl. met f 85 mln tot f 387,5 mln. De oorzaak hiervan is vermoedelijk, dat de Marshall-invoeren voor de afgelopen twee maanden zijn beschouwd als vallende onder de verstrekte leningen, waarvan de tegenwaarde uit de aard der zaak onder de gewone Rijksmiddelen wordt opgenomen.

Noch de obligatie-, noch de aandelenmarkt vertoonde in de afgelopen week belangrijke koersveranderingen. Aanvankelijk overheerste op de aandelenmarkt een dalende tendentie, maar aan het einde der verslagperiode trad weer een herstel in. Eén van de belangrijkste redenen hiertoe was het bereiken van een compromis te Parijs tussen België en Engeland inzake het inter-Europese betalingsverkeer en de inter-Europese hulp, waarbij de uit deze hulp ontstane trekkingsrechten slechts voor 25 pCt overdraagbaar zullen zijn, i.p.v. geheel, zoals België aanvankelijk met het oog op zijn export i.v.m. dreigende binnenlandse werkloosheid verlangde. Tevens zal België extra credieten aan Engeland, Frankrijk en Nederland verstrekken, en slechts op zeer beperkte schaal goud-

afgifte van Engeland vorderen wanneer de Belgische pondensaldi daartoe overigens aanleiding zouden geven.

Door deze oplossing is inderdaad een stagnatie in het handelsverkeer tussen de Europese landen voorkomen, en tevens is hiermede vermoedelijk de openbare mening in Amerika, het land, dat de grote steun aan Europa verstrekt, tevreden gesteld, daar blijken zijn gegeven van bereidheid tot samenwerken. Anders zou misschien de Marshall-hulp zelf in gevaar kunnen komen.

In zoverre lijkt het dan ook gerechtvaardigd, dat de beurs op het bereiken van de oplossing met enig optimisme reageerde. Echter zou hiermede tevens de kans op devaluatie van het pond en van de gulden wel eens voorlopig van de baan kunnen zijn, zodat aan het koerspeil de belangrijkste steun van de devaluatievrees zal komen te ontvallen. Het lijkt niet uitgesloten, indien bovenstaande veronderstelling juist is, dat de aandelenkoersen in het algemeen, alsmede de koersen der dollarobligaties, in de nabije toekomst weer een daling zullen vertonen.

Overigens moet voor de scheepvaartfondsen een uitzondering worden gemaakt t.a.v. de opmerking, dat het

koerspeil in de afgelopen week nagenoeg niet veranderde: Scheepvaart aandelen gaven een daling te zien, enerzijds nog onder de invloed van de emissie van de K.N.S.M.; anderzijds vanwege de minder gunstig wordende situatie op de scheepvaartmarkt.

De gebruikelijke koerstabel geeft van het voorafgaande een duidelijk beeld.

	24 Juni 1949	1 Juli 1949
A.K.U.	169	164
v. Berkel's Patent	109	109
Lever Bros. Unilever C.v.A.	262	262½
Philips G.b.v.A.	231½	231
Koninklijke Petroleum	299½	308½
H.A.L.	144½	144½
N.S.U.	161½	159
H.V.A.	158	154½
Deli Mij C.v.A.	150½	148½
Amsterdam Rubber	135½	134½
Internatio	186½	191

STATISTIEKEN.

VERKEER EN VERVOER IN NEDERLAND.

Omschrijving	Eenheid	Maandgemiddelden			Dec. 1948	Jan. 1949	Febr. 1949	Maart 1949
		1938	1947	1948				
Indexcijfer vervoer wilde binnenvaart		100	129	137	129	116	111	136
Vervoer wilde binnenvaart	1.000 t.	917	1.180	1.256	1.181	1.061	1.021	1.249
waarvan brandstoffen	mill. t/km	260	334	307	248	238		
Wilde binnenvaart, prestatie	mill. t/km	127	164	179	162	149	143	185
Indexcijfer eigen vervoer te water		100	90	123	126	117*	114*	135*
Eigen vervoer te water	1.000 t.	700	629	863	883	822*	800*	942*
Idem, prestatie	mill. t/km	50	43	58	54	51*		
Indexcijfer internat. binnenvaart (laadverm.)		100	35	45	48	46	51	55
Binnengekomen schepen	Aantal	6.146	1.860	2.692	2.817	2.270	2.802	3.202
Laadvermogen	1.000 t.	3.572	912	1.308	1.554	1.259	1.495	1.745
Lading	2.092	398	781	841	732	878	1.082	
waarvan onder Nederlandse vlag	"	1.566	321	645	698	610	728	894
" " Belgische vlag	"	126	73	111	118	86	108	129
Vertrokken schepen	Aantal	6.082	1.923	2.703	2.391	2.632	2.940	3.187
Laadvermogen	1.000 t.	3.494	957	1.322	1.302	1.415	1.577	1.684
Lading	"	2.252	421	574	527	416	490	654
waarvan onder Nederlandse vlag	"	1.559	310	425	384	277	361	479
" " Belgische vlag	"	229	80	96	111	97	88	95
Schepen in rechtstreekse doorvaart	Aantal	2.144	1.141	1.332	1.381	1.490	1.469	1.558
Laadvermogen	1.000 t.	1.427	798	941	956	982	981	1.032
Lading	"	1.051	386	526	442	491	493	599
waarvan onder Nederlandse vlag	"	199	122	149	92	119	141	150
" " Belgische vlag	"	544	196	279	282	301	280	357
Indexcijfer zeevaart (inhoud)		100	42	55	60	57	54	64
Binnengekomen zeeschepen	Aantal	1.758	753	1.046	1.231	976	1.011	1.312
Bruto inhoud	1.000 R.T.	4.416	1.852	2.408	2.641	2.541	2.367	2.814
Idem, alleen geladen schepen	"	3.834	1.702	2.122	2.331	2.206	2.001	2.349
waarvan in lijnvaart	"	907	1.313	1.552	1.552	1.568	1.276	1.509
Vertrokken zeeschepen	Aantal	1.738	737	1.030	1.138	1.012	1.044	1.305
Bruto inhoud	1.000 R.T.	4.418	1.854	2.430	2.685	2.477	2.413	2.840
Idem, alleen geladen schepen	"	3.216	1.150	1.722	1.955	1.886	1.800	2.095
waarvan in lijnvaart	"	911	1.285	1.487	1.487	1.446	1.286	1.483
Goederenvervoer ter zee:								
Gelost bij invoer	1.000 t.	1.018	984	1.009	1.117	981	841	1.034
" " doorvoer	"	1.738	191	326	298	257	244	397
Geladen bij uitvoer	"	435	149	242	287	377	277	321
" " doorvoer	"	1.191	149	354	403	303	400	647
Indexcijfer goederenvervoer Ned. Spoorwegen		100	111	126	136	130	127	
Goederenvervoer Ned. Spoorwegen, totaal	1.000 t.	1.215	1.344	1.526	1.654	1.581	1.541	
waarvan grensoverschrijdend	"	420	262	313	365	373	359	
Reizigerskilometers Ned. Spoorwegen	1 miljoen	285	565	573	513	504	447	
Tonkilometers Ned. Spoorwegen	"	170	189	212	236	224	218	
Tramwegen, vervoerde reizigers	1 miljoen	21,2	47,0	43,3	40,9	40,2	35,3	
Interloc. autobusdiensten; vervoerde reizigers	"	5,7	14,9	18,2	19,3	21,2		
Locale autobusdiensten; vervoerde reizigers	"	4,4	9,8	13,5	14,7	14,9		
Indexcijfer verkeer op de rijkswegen		100	147	162	159	149	159	165
Slachtoffers verkeersongevallen:								
Overleden	Aantal	65	80	75	73	62	47	54
Ernstig gewond	"	368	612	642	553	609	500	567
Licht gewond	"	918	506	601	495	507	415	508
Idem, indexcijfers:								
Overleden	100	124	115	112	95	72	83	
Ernstig gewond	100	166	174	150	165	136	154	
Licht gewond	100	55	66	54	55	45	55	
Luchtvaart (K.L.M.) *)								
Tonkm (vracht, post en bagage)	1.000	250	2.072	3.347	3.859	1.802	1.955	2.396
Passagiers km	1 miljoen	4,8	34,8	53,9	50,5	25,8	25,4	35,0

*) Bunkermateriaal e.d. niet inbegrepen. *) Excl. het West-Indië bedrijf en het Interinsulair bedrijf in Indonesië.

*) Voorlopig cijfer.

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek.

DE NEDERLANDSCHE BANK.
Verkorte balans op 4 Juli 1949.
Activa.

Wissels, promessen en schuldbrieven in disconto	Hoofdbank f —) Bijbank —) Agentsch. „ —)	
Wissels, schatkistpapier- en schuldbrieven, door de Bank gekocht (art. 15, onder 4 ^o , van de Bankwet 1948)		—
Schatkistpapier, door de Bank overgenomen van de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947		1.800.000.000,—
Voorschotten in rek.-crt op onderpand (incl. beleningen)	Hoofdbank f 138.061.021,25) Bijbank „ 430.392,25) Agentsch. „ 7.819.385,83)	
	f 146.310.799,33	
Op effecten enz.	f 145.658.604,15)	
Op goederen en celen	„ 652.195,18)	146.310.799,33 ¹⁾
Voorschotten aan het Rijk (art. 20 van de Bankwet 1948)		—
Boekvordering op de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947		1.500.000.000,—
Munt en muntmateriaal		
Gouden munt en gouden muntmateriaal	f 439.125.552,95	
Zilveren munt enz.	„ 7.780.916,79	446.906.469,74
Papier op het buitenland	f 193.821.100,—	
Tegood bij correspondenten in het buitenland	„ 208.483.504,32	
Buitenlandse betaalmiddelen	„ 4.688.762,91	406.993.367,29
Vorderingen in guldens op vreemde circulatiebanken en soortgelijke instellingen		263.193.017,41
Belegging van kapitaal, reserves, pensioenfonds en voorzieningsfonds		120.830.066,55
Gebouwen en inventaris		2.000.000,—
Diverse rekeningen		123.216.789,02
	f 4.814.450.509,28	
Passiva.		
Kapitaal	f 20.000.000,—	
Reservefonds	„ 15.333.335,71	
Bijzondere reserves	„ 61.674.999,18	
Pensioenfonds	„ 22.560.163,07	
Voorzieningsfonds personeel in tijdelijke dienst	„ 1.499.667,79	
Bankbiljetten in omloop (oude uitgiffen)	„ 77.414.905,—	
Bankbiljetten in omloop (nieuwe uitgiffe)	„ 3.015.921.065,3	
Bankassigaties in omloop	„ 149.304,34	
Rekening-courant saldo's		
's Rijks Schatkist	f 112.051.051,80	
's Rijks Schatkist bijzondere rekening	„ 378.500.364,03	
Geblokkeerde saldo's	„ 2.506.467,73	
Saldo's van banken in Nederland	„ 82.918.004,45	
Vrije saldo's van vreemde circulatiebanken en soortgelijke instellingen	„ 414.930.321,07	
Andere vrije saldo's	„ 404.432.004,08	
	„ 1.395.338.213,16	
Crediteuren in vreemde geldsoort	„ 64.347.567,49	
Diverse rekeningen	„ 140.211.288,54	
	f 4.814.450.509,28	

¹⁾ Waarvan schatkistpapier rechtstreeks door de Bank in disconto genomen f —
²⁾ Waarvan aan Indonesië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad no. 99) „ 36.894.550,—
 Circulatie der door de Bank namens de Staat in het verkeer gebrachte muntbiljetten „ 136.522.528,—

BANK VAN ENGELAND.
(Voornaamste posten in miljoenen ponden).

Data	Metaalvoorraad	Govt debts and Govt securities	Fiduciary issue	Biljetten in circulatie	Biljetten in Banking Dept	Gouden en Zilveren munten
25 Dec. '46	0,2	1.449,1	1.450	1.428,2	22,1	1,3
15 Juni '49	0,2	1.299,3	1.300	1.283,1	17,2	4,1
22 Juni '49	0,2	1.299,3	1.300	1.273,3	21,4	4,2
29 Juni '49	0,2	1.299,2	1.300	1.277,9	22,4	4,3

Data	Govt securities	Other securities		Deposits			
		Disc. and advances	Securities	Totaal	Public accounts	H.M. Treasury Special account	Banken
25 Dec. '46	311,8	13,6	15,8	346,5	10,3	—	278,9
15 Juni '49	357,3	22,1	22,7	405,2	9,4	9,8	297,3
22 Juni '49	356,0	25,1	22,3	410,9	11,5	9,8	302,3
29 Juni '49	338,9	27,0	33,1	407,5	8,6	13,5	294,5

N.V. Koninklijke Nederlandsche Petroleum Maatschappij

gevestigd te 's-Gravenhage

In de op heden te Amsterdam gehouden Jaarlijkse Algemene Vergadering van Aandeelhouders werd het dividend over het boekjaar 1948 vastgesteld op 9%. Betaling van dit dividend ad f 90,— minus 15% dividendbelasting = f 76,50 voor de aandeelbewijzen en receptissen van aandeelbewijzen, en f 9,— minus 15% dividendbelasting = f 7,65 voor de onderaandeelbewijzen en receptissen van onderaandeelbewijzen zal geschieden van Vrijdag 8 Juli 1949 af, tegen intrekking van dividendbewijs No. 90 van de aandeelbewijzen en onderaandeelbewijzen, en dividendbewijs No. 3 van de receptissen van aandeelbewijzen en onderaandeelbewijzen, te

- Amsterdam bij de Nederlandsche Handel-Maatschappij N.V. of bij de Kas-Vereniging N.V.
- 's-Gravenhage bij de Nederlandsche Handel-Maatschappij N.V. of bij de Heren Schill & Capadose
- Rotterdam bij de Nederlandsche Handel-Maatschappij N.V. of bij de Heren Van der Hoop, Offers & Zoon.

's-Gravenhage, 30 Juni 1949.

The Statist

ESTABLISHED 1878

An Independent Journal of Finance and Trade

**OBJECTIVE APPRAISALS
CONSIDERED JUDGMENT
IMPARTIAL OPINION**

Contains most complete range of British economic and financial statistics published in any weekly journal

World wide circulation

Annual subscription rate: (post free-to include all supplements) £ 3:2:6 (fl 33,40)

A Special Supplement on Economic Conditions in The Netherlands was published on January 31 1948. A limited number of this Supplement remain for sale.

LONDON: 51 CANNON STREET, E.C. 4

N.V. PHILIPS' TELECOMMUNICATIE INDUSTRIE
v/h Nederlandsche Seintoestellen Fabriek
HILVERSUM

Alle Communicatie-apparatuur op het gebied van
Radio - Lijntelefonie - Automatische telefonie

◆ Voor kantoor of bedrijf ◆

Vraag en Aanbod inzake Kantoorbehoefte, Brandkasten, Machines, Gebouwen, Industrie-terreinen, enz.

Ter overname aangeboden

MODERN

FABRIEKSGEBOUW

met 2500 m² werkoppervlak. Aanwezig zijn ketelhuis, garage en woning. Het complex is gelegen in het centrum van het land. Br. onder no. ESB 1452, bur. v. d. bl., Postbus 42, Schiedam.

ADVERTEER

IN

DEZE RUBRIEK

◆ Vacatures ◆

DEPARTEMENT VAN HANDEL EN NYWERHEID.
VAKATURE VIR TEN VOLLE GEKWALIFISEERDE

KOSTE-REKENMEESTER

Aansoek om aanstelling in bogenoemde pos. op die diensstaat van die Raad van Handel en Nywerheid, Departement van Handel en Nywerheid, Pretoria, word van bevoegde kandidate ingewag.

2. Die pos is op die permanente diensstaat van die Staatsdiens van die Unie van Suid-Afrika en die salarisskaal daaraan verbonde is £ 1200x50-1400 'n jaar plus lewenskostetoelae teen die skaal wat van tyd tot tyd betaalbaar is. Dit sal, egter, van die suksesvolle kandidaat vereis word om in die eerste plek 'n aanstelling op 'n kontrakbasis vir 'n proeftydperk van drie jaar aan te neem.

3. Kandidate moet in hoë mate gekwalifiseer wees, met 'n grondige teoretiese kennis van en uitgebreide praktiese ondervinding in, moderne kosterekenmeesterskap, insluitende „eenvormige” en „standaard” kosteberekenings. 'n Graad in Ekonomie as 'n bykomende akademiese kwalifikasie sal 'n sterk aanbeveling wees.

4. Van die suksesvolle applikant sal verwag word dat hy bevredigende geboorte- en gesondheidsertifikate indien.

5. Voorlopig moet nie oorspronklike sertifikate en getuigskrifte ingedien word nie.

6. Applikante moet volledige besonderhede betreffende kwalifikasies en vorige ondervinding verstrek en moet aansoek doen op die voorgeskrewe vorm Z.83 wat verkrygbaar is van die Sekretaris, Gesantskap van die Unie van Suid-Afrika, Alexander Gogelweg 2c, Den Haag.

7. Die sluitingsdatum vir die ontvangs van aansoek op die Gesantskap is 6 Augustus 1949.

◆ Beschikbare krachten ◆

ACTIEVE JONGEMAN

30 j., met gedeelt. academische opleid. en ruime ervaring op sociaal, organisatorisch en journalistiek gebied, zoekt passende werkkring, waaraan hij zich geheel kan wijden. Br. onder no. ESB 1454, bur. v. d. bl., Postbus 42, Schiedam.

ECONOMISCH DOCTORANDUS

27 jaar, praktische kennis moderne talen, met ervaring internationale handel, zoekt passende werkkring in binnen- of buitenland (ook Indonesië). Br. onder no. ESB 1451, bur. v. d. bl., Postbus 42, Schiedam.

JURIST

met belastingrecht als onderdeel van doct.-examen, 25 jaar oud, die zich speciaal interesseert voor fiscaal-economische vraagstukken, zag zich gaarne geplaatst bij bankinstelling, accountants- en/of belastingkantoor. Spoedige indiensttreding is mogelijk. Prima referenties. Br. onder no. ESB 1453, bur. v. d. bl., Postbus 42, Schiedam.

MAAKT GEBRUIK van de rubriek „Vacatures” voor het oproepen van sollicitanten voor leidende functies.

Economisch - Statistische Berichten

Adres voor Nederland: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).
Telefoon Redactie en Administratie 38040. Giro 8408.
Bankiers: R. Mees en Zoonen, Rotterdam.

Redactie-adres voor België: Seminarie voor Gespecialiseerde Ekonomie, 14, Universiteitstraat, Gent.

Abonnementen: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).
Bankiers: Banque de Commerce, Brussel.

Abonnementprijs, franco per post, voor Nederland f 26,— per jaar; voor België/Luxemburg Belg. francs 465 per jaar, te voldoen door storting bij de Banque de Commerce te Brussel of op haar Belgische postgirorekening no 260.34.

Overzeese gebiedsdelen (per zeepost) f 26,—, overige landen f 28,— per jaar.

Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per ultimo van het kalenderjaar.

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor Westzeedijk, Rotterdam (W.).

ADVERTENTIES.

Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de Firma H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon 69300, toestel 6). Advertentie-tarief f 0.40 per mm. Contract-tarieven op aanvraag. Rubrieken „Vacatures” en „Beschikbare Krachten” f 0.60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt zich het recht voor om advertenties zonder opgaf van redenen te weigeren.